

Barmhartig blijven dienen

Inspelen op noden binnen het aartsbisdom Utrecht

door middel van maatschappelijk activeringswerk

Naam: Guyana Zijl & Minette Kits Nieuwenkamp

Docent: Marchien Timmerman

HBO-Theologie Jaar 4

Hogeschool Windesheim

Inleverdatum: 15 augustus 2022

Publieksversie: 1 september 2022

Voorwoord

Voor u ligt het eindverslag van het onderzoek dat wij als vierdejaars studenten Theologie van Hogeschool Windesheim voor ons afstuderen uitvoerden in opdracht van Actioma. We konden met een actueel thema aan de slag, met vragen die nu spelen. Dat heeft ons enorm gemotiveerd en geboeid.

Hartelijk dank aan iedereen die heeft meegewerkt door het invullen van de enquête en/of door tijd te maken voor een interview. In het bijzonder bedanken wij de mensen aan wie wij onze onderzoeksopzet en -uitvoering konden scherpen en die ons zicht gaven op de context: Mirjam Schuilenga, Eddy Oude Wesselink, Gerard Agterkamp en Hub Crijns.

Tot slot hartelijk dank aan onze opdrachtgever Hermen van Dorp (Actioma) en aan onze onderzoeksbegeleider Marchien Timmerman en andere betrokken docenten voor het in ons gestelde vertrouwen. Wij waren de eerste twee studenten bij onze opleiding die samen een eindonderzoek mochten doen.

Zwolle, augustus 2022

Guyana Zijl

Minette Kits Nieuwenkamp

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	5
1. Aanleiding en context.....	6
2. Probleemstelling.....	6
3. Methode.....	7
a. Hoofdvraag en deelvragen.....	7
b. Methodiek stapsgewijs.....	8
c. Definities van gebruikte termen.....	11
4. Literatuurverkenning	12
a. Katholiek maatschappelijk activeringswerk.....	12
b. Noden van mensen in kwetsbare situaties in een katholieke context.....	14
5. Resultaten.....	17
a. Enquête.....	17
b. Interviews.....	23
6. Conclusies.....	28
7. Discussie.....	33
a. Reikwijdte en beperkingen.....	33
b. Vragen en discussiepunten.....	33
c. Evaluatie van het onderzoek.....	35
d. Aanbevelingen en suggesties voor vervolg.....	36
8. Reflectie.....	38
a. Guyana.....	38
b. Minette.....	39
Literatuur	40
Bijlagen	
I. Enquête	
II. Interviewschema Professionals	
III. Interviewschema Vrijwilligers	

Samenvatting

In dit onderzoek stond de vraag centraal aan welke ondersteuning door katholiek maatschappelijk activeringswerk (m.a.-werk) behoefte is bij vrijwilligers en hun organisaties, die vanuit het katholieke geloof zich in het aartsbisdom Utrecht bezighouden met noden van mensen in kwetsbare situaties. Deze hoofdvraag werd opgesplitst in vier deelvragen.

Met behulp van een literatuurverkenning, gesprekken met diverse betrokkenen, een enquête onder tientallen parochies en overige organisaties en acht verdiepende interviews werd data verzameld. Met behulp van een onlinetool voor enquêtes en door een proces van reduceren en fragmenteren van interviewtranscripten werd de data bewerkt. Voor de analyse van de interviews volgde een proces van labelen, coderen (1st en 2nd cycle) en concluderen. Voor het trekken van conclusies brachten we inzichten uit de literatuurverkenning, de enquête en de interviews bij elkaar.

Uit het onderzoek is gebleken dat er bij diverse organisaties, waaronder parochies, Parochiële Charitas Instellingen (PCI's) en overige organisaties in het bisdom Utrecht behoefte is aan ondersteuning door m.a.-werk. Men noemt dan onder meer behoefte aan: verbreding van het netwerk, trainen van hun vrijwilligers, leggen van contact met mensen in kwetsbare situaties, fondswerving, inhoudelijke verdieping, bouwen van interreligieuze bruggen, contact met (andere) levensbeschouwelijke netwerken, visievorming, PR en erkenning van derden.

Een van de aanbevelingen is dat er op dit onderzoek een vervolg komt. Wij proefden bij de meeste respondenten van de interviews een behoefte aan vervolcontact met Actioma en andere betrokken partijen. Voor sommige organisaties is toekomstige samenwerking noodzakelijk voor een overleven.

1. Aanleiding en context

Dit verslag geeft de resultaten weer van een inventariserend onderzoek voor de Stichting Actioma. Deze zelfstandige organisatie voor katholiek maatschappelijk activeringswerk (m.a.-werk) benaderde in het najaar van 2021 Hogeschool Windesheim met de wens onderzoek te laten uitvoeren naar de mogelijkheden voor revitalisering en doorstart van het m.a.-werk in Midden-Nederland. Aanleiding voor Actioma was het beëindigen van Katholiek Centrum Welzijnsbevordering Overijssel (KCWO), een onzekere toekomst van Stichting De KIM (maatschappelijk activeringswerk Utrecht, Flevoland, Gelderland) en het stoppen van de Diocesane Kerkelijke Charitas Instelling (DKCI) van het aartsbisdom Utrecht.

Actioma is gericht op de maatschappelijke activering van vrijwilligers uit met name levensbeschouwelijke kring. Deze landelijk actieve organisatie is geworteld in het katholiek maatschappelijk activeringswerk dat wordt gevoed door het katholiek sociaal denken. Binnen het netwerk van katholieke organisaties voor maatschappelijk activeringswerk vervult Actioma een faciliterende rol. Het uitvoerende werk wordt gedaan door regionale m.a.-organisaties (Actioma, z.d.).

Actioma vindt het belangrijk dat de maatschappelijke inzet voor kwetsbare burgers door vrijwilligers, waarbij uitgangspunten van het katholiek sociaal denken te herkennen zijn, in het bisdom Utrecht overeind wordt gehouden. Actioma zou graag zien dat kennis en netwerk in het gebied van het KCWO en De Kim worden geborgd en nieuwe kansen van m.a.-werk in Midden-Nederland in het vizier komen. Daarbij gaat het zowel om kerkelijke projecten/inzet alsook om die van gemeenten, maatschappelijke organisaties en burgerinitiatieven. Actioma wil door het faciliteren van het maatschappelijk activeringswerk van betekenis zijn voor deze projecten en daarin samenwerken met andere organisaties. Actioma is daarbij op zoek naar de meerwaarde van m.a.-werk in deze regio.

Met dit onderzoeksverslag bieden wij Actioma een handreiking om meer beeld te krijgen bij de huidige behoefte aan ondersteuning door m.a.-werk in Midden-Nederland.

2. Probleemstelling

De probleemstelling van ons onderzoek is het scharnierpunt waarop het maatschappelijk activeringswerk in het bisdom Utrecht lijkt te staan. Genoemde organisaties zijn gestopt. Daardoor is het ondersteunen van vrijwilligers en hun inzet in Midden-Nederland op losse schroeven komen te staan. Diaconie en caritas krijgen niet als vanzelfsprekend de aandacht die er in eerdere tijden voor was. De menskracht en budgetten werden kleiner of stopten. Dit kan het nodige betekenen voor de

vrijwilligers, onder wie parochianen in het bisdom, die zich willen inzetten voor hun medemensen in de buurt of dorp. Bovenal kan het gevolgen hebben voor die mensen om wie het uiteindelijk gaat.

Om eventuele nieuwe kansen voor m.a.-werk op het spoor te komen, is het allereerst relevant te kijken naar de huidige situatie. Welke organisaties¹ van vrijwilligers zijn (nog) vanuit het katholieke geloof actief voor kwetsbare burgers in Midden-Nederland? Welke noden zien ze onder de mensen voor wie ze zich inzetten? Wat leeft er onder de vrijwilligers van de parochies en daarbuiten die hierbij betrokken zijn? Dergelijke vragen kunnen een ‘foto’ opleveren van de huidige situatie.

Mogelijk komen ook al de eerste contouren van nieuwe kansen of samenwerkingsverbanden voor m.a.-werk in beeld.

3. Methode

Wij zijn aan de slag gegaan met de volgende hoofdvraag en bijbehorende deelvragen, zoals we die in het onderzoeksvoorstel hadden geformuleerd, met een kleine aanscherping. We spraken eerder van ‘kwetsbare mensen’, maar kiezen bij nader inzien voor ‘mensen in kwetsbare situaties’. Wij willen daarmee uitdrukken dat we ons bewust zijn van de kracht van taal en hoe nodeloze reductie van een mens tot zijn situatie of ziekte kan worden voorkomen. Zoals bijvoorbeeld wanneer je spreekt van ‘mensen met dementie’, in plaats van ‘dementen’ of ‘dementerenden’. Een mens is niet zijn situatie of ziekte.

a. Hoofdvraag en deelvragen

Hoofdvraag: Aan welke ondersteuning door katholiek maatschappelijk activeringswerk (m.a.-werk) is behoefte bij vrijwilligers en hun organisaties die vanuit het katholieke geloof zich in het aartsbisdom Utrecht bezighouden met noden van mensen in kwetsbare situaties?

Deelvragen bij deze hoofdvraag:

1. Wat is katholiek maatschappelijk activeringswerk?
2. Wat is een adequate omschrijving van noden van mensen in kwetsbare situaties in een katholieke context?
3. Welke organisaties van vrijwilligers houden zich in het aartsbisdom Utrecht vanuit het katholieke geloof bezig met noden van mensen in kwetsbare situaties?

¹ De term organisatie gebruiken wij breed: we verstaan daaronder niet alleen formele organisaties maar ook informele inzet van vrijwilligers.

4. Hebben de vrijwilligers en hun organisaties behoefte aan ondersteuning door katholiek m.a.-werk, zo ja, waaraan dan precies?

b. Methodiek stapsgewijs

Type onderzoek

- Wij volgden de definitie van praktijkonderzoek zoals Van der Donk en Van Lanen die hanteren, als leidraad voor ons onderzoek: praktijkonderzoek in zorg en welzijn is onderzoek dat wordt uitgevoerd door zorg- en dienstverleners, waarbij op systematische wijze in interactie met de omgeving antwoorden verkregen worden op vragen die ontstaan in de eigen beroepspraktijk en gericht zijn op verbetering van deze praktijk (Van der Donk & Van Lanen, p.29). Wij zijn dan wel studenten.
- Er bestaan vervolgens diverse functies van onderzoek. Ons onderzoek is een beschrijvend praktijkonderzoek. Een beschrijvend praktijkonderzoek betreft namelijk een onderzoek waarmee veranderingsprocessen in gang gezet kunnen worden. Om dit te verwezenlijken zullen we eerst in kaart moeten brengen wat de huidige praktijksituatie op de werkvloer betreft, wat de ervaringen zijn met bepaalde ontwikkelingen binnen andere organisaties en de uitkomsten hiervan zouden een aanleiding kunnen zijn voor een vervolgonderzoek (Van der Donk en Van Lanen, p.35). Aangezien Actioma aangegeven heeft behoefte te hebben aan een foto van de huidige praktijksituatie en open te staan voor een vervolgonderzoek indien nodig, lijkt de functie van een beschrijvend onderzoek passend.

Dataverzameling

- Het onderzoek betreft een kwalitatief onderzoek. In ons voorstel hinkten we nog op het idee van de mixed-method, met ook een kwantitatief element. Dit was echter te ambitieus.
- Voor het onderzoek zijn twee instrumenten ingezet: de enquête (dit noemden wij met de Engelse term *survey*, maar houden in dit verslag de term enquête aan) en het interview.
- Onderbouwing keuze voor zowel enquêtes als interviews:
 - De enquête ging hoofdzakelijk naar professionals, die vervolgens vrijwilligers konden aandragen. We zijn zo in staat vrijwilligers te bereiken via de interview-methode.
 - Door een enquête voorafgaand aan interviews zouden we de professionals in staat stellen de gekozen antwoorden op de voorgaande enquête te verdiepen.
- Een korte enquête met ja/nee keuzes stelt ons in staat bij een grote groep mensen informatie op enkele hoofdpunten op te halen.

- In de enquête waren we in staat voorbeelden van ondersteuning te benoemen bij vraag 14. Die voorbeelden baseerden we op analyse van voorbeeldprojecten van m.a.-werk en gesprek met adviesgroep.
- Om organisaties te selecteren voor het toesturen van de enquête hebben we gezocht naar criteria. Om te beginnen wilden we alle parochies van het aartsbisdom Utrecht betrekken, vanuit de vooronderstelling dat vanuit parochies omgezien wordt naar mensen in nood.
- Daarnaast wilden we andere relevante organisaties die zich met vrijwilligers inzetten voor mensen in kwetsbare situaties in het gebied van het aartsbisdom Utrecht een enquête sturen. Alle organisaties waarvan wij hoorden of lazen kwamen op een groslijst. Uiteindelijk hebben we ze allemaal een enquête toegestuurd. We zagen geen reden om de groep in te perken.
- Het instrument 'interview' stelde ons in staat met een kleiner aantal mensen de diepte in te gaan, waarbij mensen zich konden uitdrukken in hun eigen woorden. Het type interview betreft een gestructureerd interview aangezien wij gebruik hebben gemaakt van een voorgestructureerde vragenlijst die voorafgaand aan het gesprek werd opgesteld (Van der Donk en Van Lanen, p.207).
- Bij het opstellen van het interview hebben we gebruik gemaakt van een interviewleidraad (Van der Donk en Van Lanen, p.207). We stelden een inleiding, een kern en een slot op. In de kern staan de vier deelvragen centraal, uiteengezet in drie blokken. Een blok over de werken van barmhartigheid, een blok over het m.a.-werk en uiteindelijk een blok over de behoeften aan ondersteuning (Zie tabel op p.11 en de Bijlage > Interviews).
- De vragen van dit interview betreffen:
 - Inleidende vragen; om op een spontane manier inzichten aangereikt te krijgen van wat de respondent als belangrijk aspect van het onderzoeksthema zag;
 - Verdiepende vragen; wanneer we dieper in wilden gaan op de door de betreffende respondent gegeven antwoorden in de enquête en/of interview;
 - Structurerende vragen; wanneer we het interview in goede banen wilden leiden wanneer de bepaalde thema's voldoende waren uitgediept. Door over te stappen op de volgende vraag of nieuw blok konden wij de grenzen van het interview afbakenen (Van der Donk en Van Lanen, p.207-209).
- Vervolgens gaven heel wat organisaties via de enquête aan beschikbaar te zijn voor een interview. Het waren er meer dan we qua beschikbare tijd zouden kunnen betrekken. We stelden criteria op voor een selectie:
 - Mix van professionals en vrijwilligers;

- Mix van parochies en (overige) organisaties;
- Zo mogelijk een geografische spreiding.
- We hebben gebruik kunnen maken van de kennis en het netwerk van diverse mensen via de opdrachtgever van het onderzoek; enkele van hun vormden een informele adviesgroep die we meerdere keren raadpleegden. Hiermee hebben we richtlijn 9 voor methodologische kwaliteit opgevolgd (Van de Donk & Van Lanen, p.51). We letten daarbij op het behoud van onze onafhankelijkheid.

Databewerking

- Voor de enquête hebben wij gebruik gemaakt van de betaalde online tool Survio, waardoor wij de data van de uitgevoerde online enquête aangereikt kregen in overzichtelijke tabellen en grafieken.
- Reduceren; voor we aan de slag konden met het analyseren en concluderen, moesten we eerst de getranscribeerde interviews reduceren tot de fragmenten die van belang waren voor het beantwoorden van de deelvragen en de hoofdvraag (Van der Donk & van Lanen, 2019, p.248).
- Fragmenten; uiteindelijk blijft er dan een tabel over met die belangrijke fragmenten (Zie 'Bijlagen > Fragmenteren tabel').

Data-analyse

- De overzichtstabel met analyseresultaten kunt u vinden in hoofdstuk; H5 Resultaten > b. Interviews op p.23.
- Labelen; vanwege het feit dat de fragmenten na een interview van een uur alsnog erg veel tekst oplevert, zijn we vervolgens gaan labelen (Van der Donk & van Lanen, 2019, p.248). Dit labelen, en vervolgens het coderen, vallen onder de 'first cycle coding' (Zie Bijlagen > First cycle coding).
- Coderen; nadat we de labels hebben toegekend, hebben we d.m.v. thematisch coderen codes toegekend aan het fragment en het desbetreffende label (Van der Donk & van Lanen, 2019, p.251). Dat zijn de volgende codes geworden:
 - I: Inzet
 - V: Verbeterpunt
 - M: MA-werk
 - K: Kerk
 - B: Behoeft

Vier van deze vijf zijn uiteindelijk in de ‘second cycle coding’ ook de categorieën geworden. Deze categorieën zijn gerelateerd aan de hoofdvraag en de deelvragen (Van der Donk & van Lanen, 2019, p.250).

- Concluderen; nu we de beschikking hadden over de analyseresultaten (zie ‘Resultaten > Interviews’) konden we conclusies gaan trekken. Door middel van die resultaten konden we kort en bondig antwoord geven op onze deelvragen. Hiervoor hebben wij een viertal tabellen opgesteld, met ieder de conclusies per deelvraag. Om dit duidelijk en overzichtelijk te presenteren zal je per conclusie ook de verwijzing naar de verzamelde data vinden (Van der Donk & van Lanen, 2019, p.259). Het tweede deel van deelvraag 4 is tevens het antwoord op de hoofdvraag van ons onderzoek.

Voor de data-analyse combineerden wij de data verkregen uit de diverse stappen op de volgende wijze:

deelvraag	aanpak
Deelvraag 1 <i>Wat is katholiek maatschappelijk activeringswerk?</i>	Literatuurstudie Interviews (vragen 5, 6, 7, 8)
Deelvraag 2 <i>Wat is een adequate omschrijving van noden van mensen in kwetsbare situaties in een katholieke context?</i>	Literatuurstudie Interviews (vragen 1, 2, 3)
Deelvraag 3 <i>Welke organisaties van vrijwilligers houden zich in het aartsbisdom Utrecht vanuit het katholieke geloof bezig met noden van mensen in kwetsbare situaties?</i>	Overleg met opdrachtgever / Actioma Overleg met adviesgroep Enquête (vraag 3) Interviews (vragen 12,13)
Deelvraag 4 <i>Hebben de vrijwilligers en hun organisaties behoefte aan ondersteuning door katholiek m.a.-werk, zo ja, waaraan dan precies?</i>	Enquête (13, 14) Interviewvragen (vragen 4, 9, 10, 11)

c. Definities van gebruikte termen

We maken op basis van de literatuurverkenning en de gesprekken met Actioma de volgende keuzes om in de onderzoeksfase de diverse begrippen te hanteren.

Maatschappelijk activeringswerk (m.a.-werk): het activeren en ondersteunen van vrijwilligers om zich te kunnen inzetten voor onze medemens.

Mensen in kwetsbare situaties: mensen in nood, zie noden.

Noden: noden waarop de werken van barmhartigheid zich richten (zie literatuurverkenning voor meer toelichting).

Organisaties: zowel formele als informele verbanden van vrijwilligers, waarin zij zich vanuit het katholieke geloof in het aartsbisdom Utrecht inzetten voor mensen in kwetsbare situaties.

Vrijwilligers: mensen die zich inzetten voor hun medemens in de context van een katholieke kerk/parochie, maar ook via maatschappelijke organisaties, een gemeente, provincie of burgerinitiatief.

4. Literatuurverkenning

Wat is katholiek maatschappelijk activeringswerk eigenlijk, wat zijn de kernwaarden ervan? En waar kan het om gaan als het (in katholieke context) gaat om noden van mensen? Op deze twee eerste deelvragen van ons onderzoek zochten we antwoorden in literatuur. We kwamen er de theologische aspecten van ons onderzoek mee op het spoor.

a) *Katholiek maatschappelijk activeringswerk (t.b.v. deelvraag 1)*

Katholiek sociaal denken

Van Actioma leerden wij dat het bij katholiek maatschappelijk activeringswerk gaat om het activeren van vrijwilligers. Zij worden geactiveerd en ondersteund om zich te kunnen inzetten voor onze medemens. Dat kan zijn met trainingen, deskundigheid of anderszins. Daarbij wortelt het katholiek m.a.-werk in het katholiek sociaal denken (persoonlijke communicatie, 1 maart 2022). Op het terrein van het katholiek sociaal denken is veel literatuur te vinden, van onder meer theologen Erik Borgman en Thijs Caspers. Het katholiek sociaal denken blijkt te gaan over de behoefte van de mens goed samen te leven en hoe je dat doet. Het is ontstaan als reactie op de industrialisering en de economische en sociale veranderingen en ontwikkeld vanuit diverse binnenkerkelijke documenten sinds 1891, toen de sociale encycliek *Rerum Novarum* verscheen. Borgman wijst daarbij onder meer op het Bijbelboek Micha waarin te lezen valt: ‘goed leven is recht doen, trouw zijn en nederig wandelen met God’ (Borgman, 2013). De katholieke traditie kwam in beeld als voedsel en richting voor de maatschappij. Volgens Caspers gaat het om een goed-doen voor de maatschappij, op basis van de sacramenten en liturgie en het navolgen van Jezus als de weg, de waarheid en het leven. Zo kan de eucharistie je perspectief veranderen en je blik van jezelf naar de ander doen draaien. Het is een op harmonie gericht maar relatief gesloten denken, op basis van de eigen rijke traditie van waaruit wijsheid ter beschikking aan de wereld wordt gesteld (Caspers, 2009).

Vernieuwing

Vanaf het Tweede Vaticaans Concilie in de jaren '60 vernieuwde het katholiek sociaal denken zich. Caspers onderscheidt vanaf dan een tweede stroom in dit denken. Hierbij gaat het om een steeds opnieuw luisteren naar 'de straat', naar het rommelige, kwetsbare leven van alledag. De maatschappelijke diversiteit die dan wordt waargenomen, krijgt vervolgens een plek in het sociale denken. Het leidde tot een multidisciplinaire benadering van sociale problematiek (Caspers, 2009). Tot in de jaren '80 werd het katholieke sociale denken gezien als een middenpositie tussen het kapitalisme en socialisme. In de 21^e-eeuw past een omschrijving als een kritisch denken en een inspiratiebron (Caspers, 2013) of een bevrijdende omgang voor brandende maatschappelijke kwesties (Borgman, 2017).

Verdieping

Borgman is een specialist op het terrein van de genoemde tweede hoofdstroom. Volgens hem is een belangrijk element van het katholiek sociaal denken de wijze waarop het de mens ziet. Het gaat om vertrouwen in mensen en in dat wat ze gezamenlijk weten te realiseren vanuit een verlangen naar 'goed leven'. Mensen zouden van nature gericht zijn op samenleven en op zorg voor anderen. Mensen zouden er naar verlangen om zorg en betrokkenheid te kunnen geven en het te ontvangen. Dat maakt dat zij zich gedragen voelen door een zin- en betekenisvol verband. Borgman verwoordt een tegenstem tegenover een modern denken over de samenleving als een machine waarin je niet 'goed' hoeft te zijn, als je maar 'functioneel' bent. Dat tast mensen volgens Borgman aan in hun waardigheid (Borgman, 2013).

Caspers vult aan dat in Borgmans visie centrale waarden in het katholiek sociaal denken vormkrijgen *vanuit* de maatschappij en niet van buitenaf worden opgelegd. Door met een christelijke / katholieke bril te kijken *zie je* kenmerken van een goede samenleving in de werkelijkheid zoals gemeenschap en gerechtigheid. En ook niet-gelovigen worden gezien (Caspers, 2019). In het katholiek sociaal denken heeft iedereen verantwoordelijkheid voor de samenleving. Dat veronderstelt bewustzijn van die verantwoordelijkheid en ook ruimte en mogelijkheden om die te nemen. Het geeft je gelegenheid meer mens te worden, als individu en in je betrokkenheid op anderen (Caspers, 2013).

Tegen deze achtergrond zijn de kernwaarden van het katholiek sociaal denken te plaatsen: menselijke waardigheid, solidariteit, algemeen welzijn / goed samenleven en het beginsel van subsidiariteit (Caspers, 2013). Tegelijkertijd komt de vraag op, hoe het katholiek sociaal denken zich verhoudt tot de presentiebenadering, die zich met soortgelijke waarden laat beschrijven. Onder anderen hebben theoloog Toine van den Hoogen en Tom Boesten daarover geschreven. Missionaire presentie blijkt te zijn opgekomen uit de (katholieke) Heerlense school (Boesten e.a., 2006).

Recente voor het katholieke sociale denken relevante binnenkerkelijke documenten zijn het Compendium van de sociale leer uit 2004 en de sociale encycliek *Deus Caritas Est* uit 2005. Zij vragen aandacht voor actuele sociale kwesties (DKS, 2013).

Uiteindelijk gaat het er volgens godsdienstsocioloog Erik Sengers om dat we steeds opnieuw worden uitgedaagd na te denken over wat goed leven is en hoe je dat gestalte geeft. Wat kunnen we met het katholiek sociaal denken zeggen over de schaarste aan voedsel en grondstoffen, over de maatschappelijke discussie rondom migratie en integratie, over de economische en financiële crisis, over de crisis in democratie en maatschappelijk middenveld (Tilburg School of Catholic Theology, z.d.)?

Relevantie katholiek sociaal denken voor ons onderzoek

Het katholiek m.a.-werk wortelt in het katholiek sociaal denken. In onze verkenning naar de manier waarop het in kan spelen op de urgente noden van mensen in het aartsbisdom Utrecht, kunnen wij elementen tegenkomen uit dit sociaal denken. Bijvoorbeeld de mens die bewust is van zijn verantwoordelijkheid en het verlangen te zorgen en zorg te ontvangen. Volgens Caspers is het op die manier luisteren naar mensen nu de meest constructieve omgang voor de complexe vraagstukken van onze tijd (Caspers, 2013). Zoals ook Borgman stelt dat mensen gezien willen worden, in hun vragen en angsten, in hun verlangens en mogelijkheden en als verantwoordelijke mensen. Borgman wijst er op dat de samenleving niet planbaar is, maar afhankelijk van ieders inzet en creativiteit. Dat daarvoor geloof en vertrouwen nodig zijn, om wat onverhoopt gebeurt te zien als een mogelijkheid, een geschenk, of misschien zelfs wel als een teken 'van de aanwezigheid van God of van zijn plannen' onder ons (Borgman, 2013).

b) *Noden van mensen in kwetsbare situaties in een katholieke context (t.b.v. deelvraag 2)*

Wat is een adequate omschrijving van noden van mensen in kwetsbare situaties in een katholieke context, die we in ons onderzoek kunnen hanteren? Ook voor deze vraag, deelvraag 2, deden we een literatuurverkenning.

Noden

Wanneer je de Van Dale raadpleegt, zal je de volgende definitie vinden, *Noden*:

hachelijke toestand; = gevaar: in nood verkeren; als de nood aan de man komt als de situatie moeilijk wordt. Maar omdat wij het hier hebben over een katholieke context, zullen wij ons toespitsen op de definitie van noden die zij hanteren. Dan kom je al snel bij de Bijbel terecht. De parabel van het laatste oordeel in Matteüs 25: 35-36 is dan een belangrijk aanknopingspunt. Daar noemt Jezus diverse noden: honger en dorst, vreemdeling zijn, naakt, ziek of gevangen. Uit de tekst blijkt dat als

wij als mensen op deze noden reageren, door aan behoeftigen eten en drinken te geven, door vreemdelingen op te nemen, naakten te kleden, zieken te verzorgen, gevangenen te bezoeken, we dat tevens voor God doen (Nederlands-Vlaams Bijbelgenootschap, 2021). Deze vormen van uitreiken naar de medemens zijn bekend als de werken van barmhartigheid. Aan de zes werd in de latere eeuwen een zevende toegevoegd: de doden begraven (Bisdom van 's-Hertogenbosch, 2005, p.4). Hub Crijns heeft het in het boek *'Barmhartigheid en Gerechtigheid: Handboek Diaconiewetenschap'* over een achtste werk van barmhartigheid, namelijk het stichten van vrede, wat terug te herleiden valt naar de Sint-Egidiusbeweging die in 1968 ontstond op initiatief van Andrea Riccardi (Crijns, 2004, p.43). Ook dit achtste werk nemen we mee in onze omschrijving van noden in dit onderzoek.

We hadden in theorie nog verder kunnen uitbreiden. In het jubeljaar 2015-2016 werden naast de zeven (klassieke) lichamelijke werken van barmhartigheid ook zeven geestelijke werken betrokken: de zondaars vermanen, de onwetenden onderrichten, bidden voor de levenden en overledenen, goede raad geven in moeilijkheden, de bedroefden troosten, het onrecht geduldig lijden, beledigingen vergeven (bisdom Breda, 2015, p.12). Echter, deze werken roepen nieuwe vragen op, zoals theologische (bijv. hun Bijbelse basis en verhouding tot de klassiekeren werken), praktische (bijv. wat reken je eronder in de praktijk?) en ook morele (worden de werken in de praktijk herkend als barmhartig/het goede?). Die hebben wij niet opgepakt, omdat het toevoegen van deze werken ons onderzoek alleen al door het totale aantal te complex zou maken voor de tijd die wij beschikbaar hebben.

Caritas en diaconie in de kerk

Als het gaat om de noden van medemensen, ziet de Rooms-Katholieke kerk sinds oudsher de werken van barmhartigheid als opdracht, vanwege het appèl dat er van onder meer Mattheüs 25 uitgaat op gelovigen. Ze brengt die aandacht voor dienstbaarheid en concrete noden tot uiting in de vorm van zorg voor naasten. Dit gebeurt lokaal in geloofsgemeenschappen en parochies. Maar vóór de Tweede Vaticaanse Concilie (1962-1965) zal je de term *diaconie* niet terugvinden in handboeken of naslagwerken, want men sprak toen van *caritas* wanneer men het had over de zorg voor mensen in nood. Caritas kreeg uiteindelijk een hele tijd een negatieve lading, omdat het verbonden werd met een vorm van bemoeizucht, maar later ontstond er een ander beeld en sprak men meer over 'naasteliefde' zoals je het woord ook kunt vertalen (Brouwers, Crijns, Wissink, 2011, p.145). Diaconie betekent namelijk 'dienst' en stamt af van het Griekse 'diakonia' en caritas betekent liefde. Deze definities laten dan juist zien dat het gaat om de opdracht "dienstbaar te zijn aan de samenleving" met "aandacht voor concrete *noden en behoeften* van personen en groepen" (RKdiaconie.nl, 2022).

Vanwege het ontbreken van het woord *diaconie* in de werken van vóór de Tweede Vaticaanse Concilie, is het lastig om goed in kaart te krijgen hoe het ontstaansproces is gegaan, maar het zorgen voor ‘naasten’ lag al ingebed in de Joodse traditie. Vandaag de dag zijn caritas en diaconie onderdelen van de Rooms-Katholieke Kerk, die ze ‘wezenlijke elementen’ noemen en één van de belangrijkste taken (Aartsbisdom Utrecht, 2022).

De diaconie wordt vanuit parochies uitgevoerd door leden van pastorale teams en vrijwilligers.

“Diakonie heeft te maken met dienst aan de naaste in nood, met helen, genezen, verzoenen; met omzien naar degenen die lijden, onterecht en verdrukt worden. En het is onmiskenbaar waar: altijd heeft de kerk willen zijn een kerk van diakonie, gewoon omdat het typerend is voor haar God en Zijn Zoon Jezus.” (Deken Loek Bangert, 1982, geciteerd in Crijns, 2006, p.1).

Voorbeelden van ondersteuning door m.a.-werk

Uit gesprekken met opdrachtgever en adviesgroep en uit eerdere projecten waarbij m.a.-werk betrokken was, is af te leiden dat het m.a.-werk op verschillende manieren organisaties en hun vrijwilligers kan ondersteunen: bij inhoudelijke verdieping, visievorming, verbreding van netwerk, in contact komen met (andere) levensbeschouwelijke netwerken, training van vrijwilligers (bijv. in de omgang met de doelgroep of als gespreksleider), bij het leggen van contact met mensen in kwetsbare situaties, het bouwen van interreligieuze bruggen tussen mensen, de organisatie, het vinden van een samenwerkingspartner, bij het verbeteren van de bekendheid/PR en fondsenwerving.

Noden in ons onderzoek

Na deze verkenning hebben wij een eerste indruk van wat we kunnen verwachten als het gaat om noden van mensen in kwetsbare situaties in een katholieke context, het appèl dat vrijwilligers kunnen ervaren om zich in te zetten voor de medemens en hoe katholiek m.a.-werk hun daarbij kan ondersteunen. We maken de keuze om met het woord ‘noden’ in ons onderzoek de noden waarop de (klassieke + de achtste) werken van barmhartigheid zich richten, als leidraad te gebruiken.

5. Resultaten

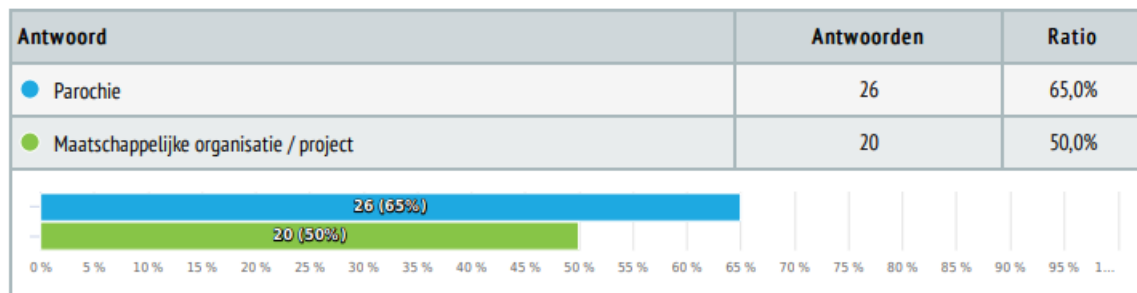
a. Enquête

De enquête is verstuurd aan 31 parochies en 31 (overige) organisaties. In totaal zijn er aan 62 mensen enquêtes verstuurd. Bij de parochies gaat het om beroepskrachten. Bij de organisaties gaat het ook veelal om professionals (vaak rol projectleider). Veertig mensen hebben de enquête ingevuld; daarmee is de respons 40 uit 62 (65%). Op sommige vragen van de enquête is meer dan 40 keer geantwoord; dit heeft ermee te maken dat sommige professionals ook als vrijwilliger betrokken zijn bij een (andere) organisatie.

Hieronder presenteren we de resultaten die de enquête heeft opgeleverd.

1 Bent u betrokken bij een parochie of een maatschappelijke organisatie / project?

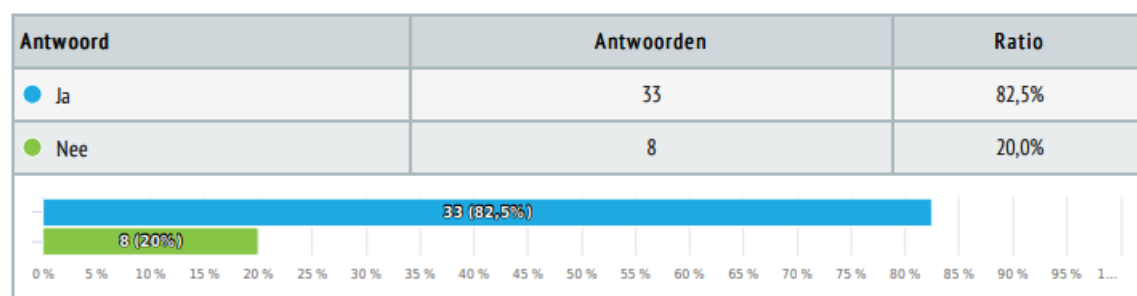
Meerkeuze, Antwoorden 40 x, onbeantwoord 0 x

Er is sprake van een redelijke diversiteit van achtergronden van de respondenten. Een kleine meerderheid is betrokken bij een parochie.

2 Is uw organisatie katholiek of heeft het affiniteit met het katholicisme?

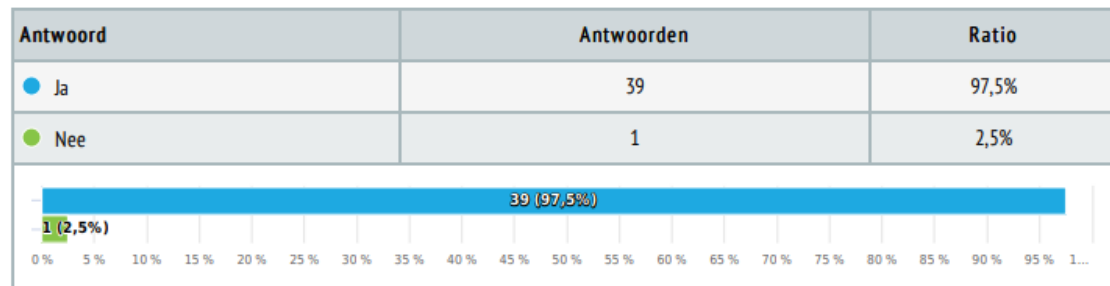
Meerkeuze, Antwoorden 40 x, onbeantwoord 0 x

De meeste respondenten zijn betrokken bij een katholieke organisatie / organisatie met affiniteit met het katholicisme. Voor een klein deel van de respondenten geldt dat niet.

3 Zet de parochie / organisatie waarbij u betrokken bent zich momenteel in voor medemensen in kwetsbare situaties?

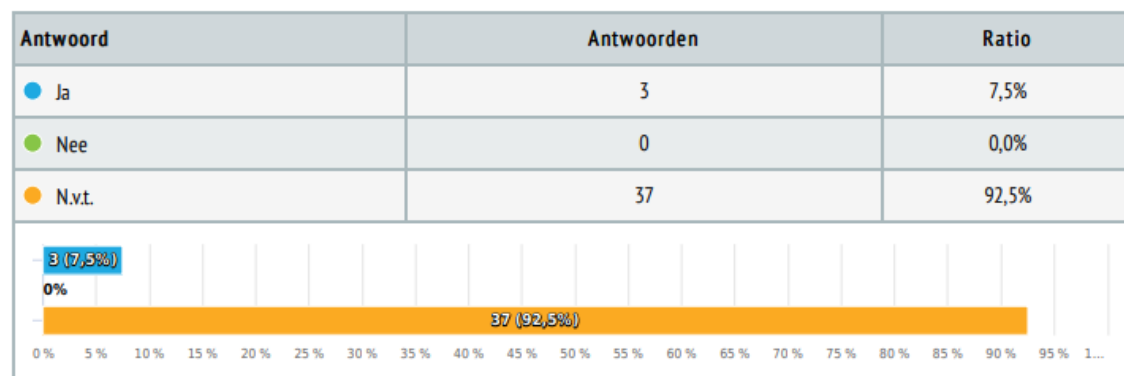
Meerkeuze , Antwoorden 40 x, onbeantwoord 0 x

Nagenoeg alle parochies/organisaties waarbij de respondenten betrokken zijn, zetten zich momenteel in voor mensen in kwetsbare situaties.

4 Zo niet, zou uw parochie / organisatie dat wel (weer) willen?

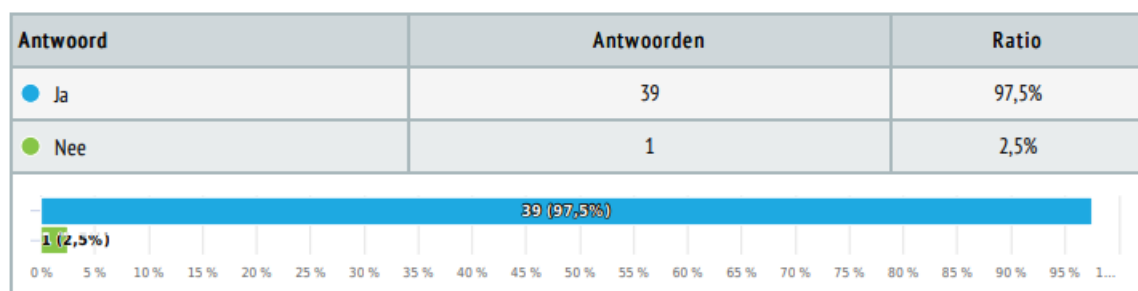
Meerkeuze , Antwoorden 40 x, onbeantwoord 0 x

Voor de meeste respondenten was deze vraag niet van toepassing. Voor drie respondenten wel. De parochies/organisaties waarbij zij betrokken zijn willen zich wel of meer gaan inzetten voor de medemens in nood.

5 Ziet u momenteel mensen in kwetsbare situaties in uw omgeving?

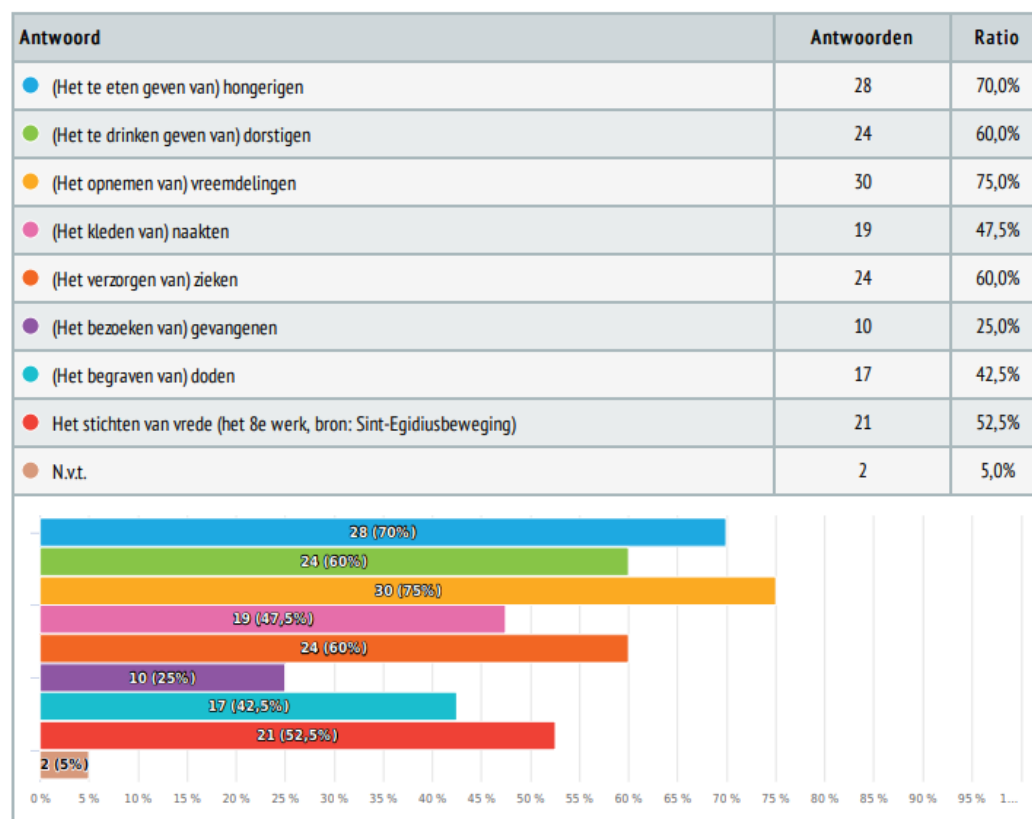
Meerkeuze , Antwoorden 40 x, onbeantwoord 0 x

Nagenoeg alle respondenten zien mensen in kwetsbare situaties in de eigen omgeving.

6 Zo ja, aan welke werken van barmhartigheid zou u daarbij kunnen denken?

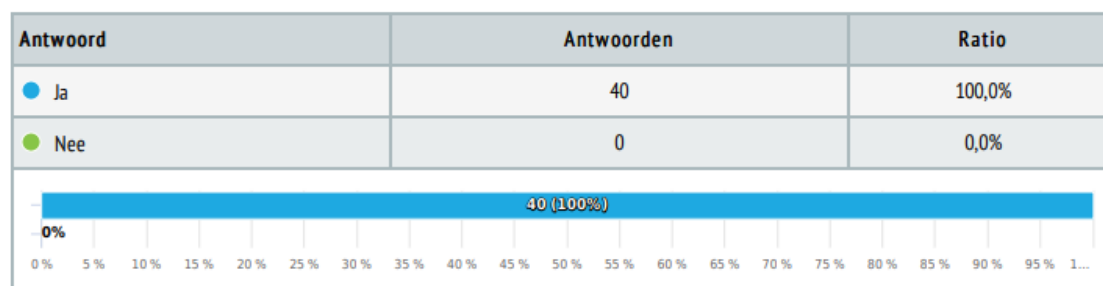
Meerkeuze , Antwoorden 40 x, onbeantwoord 0 x

De respondenten en hun organisaties zetten zich op alle werken van barmhartigheid in. Het meest op het voeden en te drinken geven, gevolgd door het opvangen van vluchtelingen. Het bezoeken van gevangenen is het minst aangevinkt.

7 Ervaart u persoonlijk een appèl om te zorgen voor uw medemens in kwetsbare situaties?

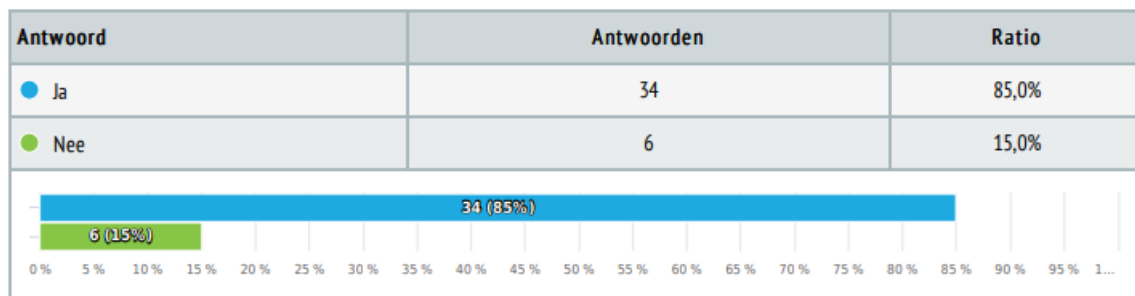
Meerkeuze , Antwoorden 40 x, onbeantwoord 0 x

Alle respondenten ervaren een persoonlijk appèl om zich in te zetten voor de medemens.

8 Zo ja, komt dat voort uit uw geloof?

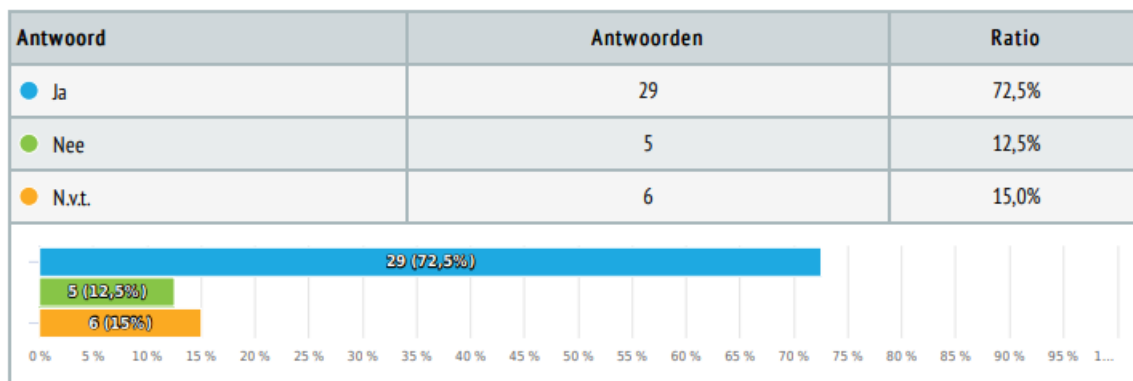
Meerkeuze , Antwoorden 40 x, onbeantwoord 0 x

Voor verreweg de meeste respondenten heeft het appèl dat zij ervaren, te maken met hun geloof.

9 Zo ja, is dat het katholieke geloof?

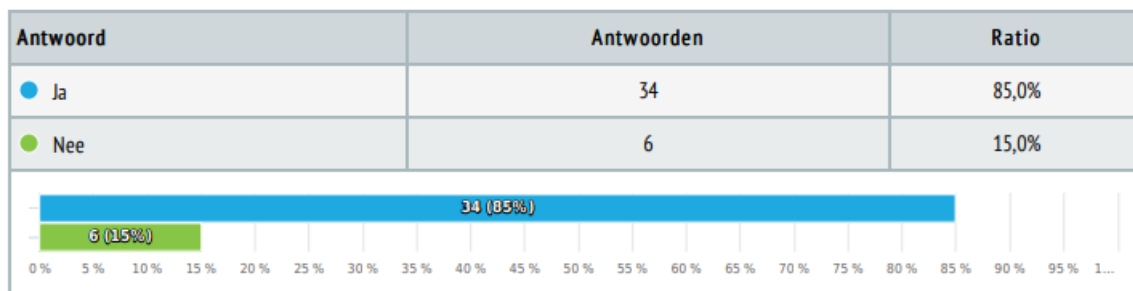
Meerkeuze , Antwoorden 40 x, onbeantwoord 0 x

Voor opnieuw de meeste respondenten is dat het katholieke geloof. Het is niet bekend om welke bronnen het gaat bij de respondenten voor wie dit niet geldt.

10 Kent u de term '(katholiek) maatschappelijk activeringswerk'?

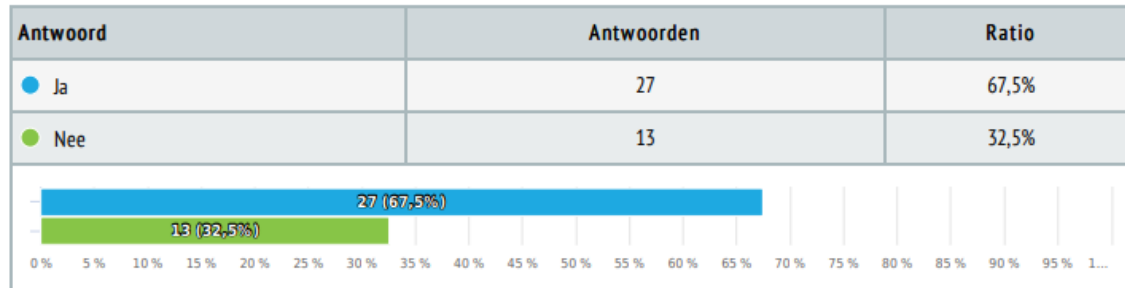
Meerkeuze , Antwoorden 40 x, onbeantwoord 0 x

Verreweg de meeste respondenten kenden de term katholiek maatschappelijk activeringswerk.

11 Kent u of kennen uw collega's projecten / initiatieven die voortkomen uit katholiek maatschappelijk activeringswerk?

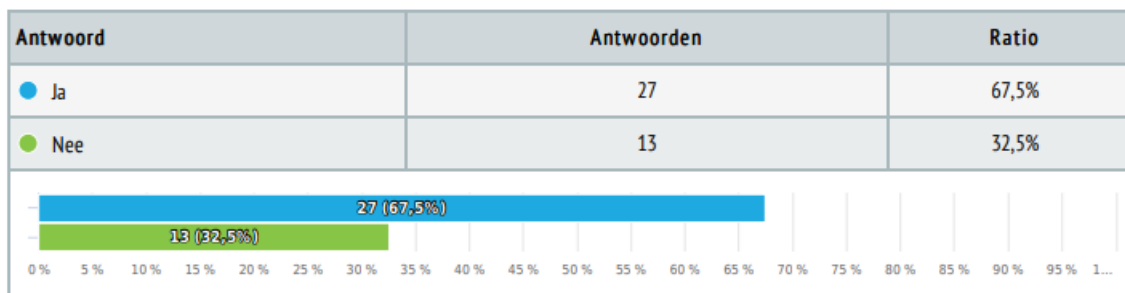
Meerkeuze , Antwoorden 40 x, onbeantwoord 0 x

De meeste respondenten kennen projecten/initiatieven die voortkomen uit katholiek maatschappelijk activeringswerk, maar een aantal ook niet.

12 Heeft uw parochie / organisatie eerder samengewerkt met katholiek maatschappelijk activeringswerk?

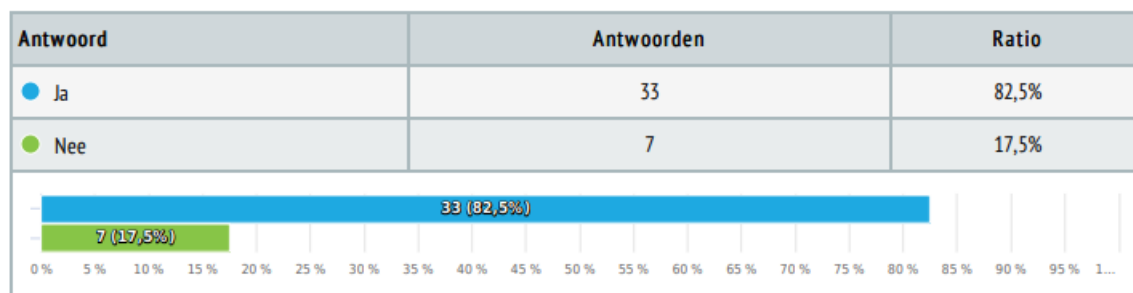
Meerkeuze , Antwoorden 40 x, onbeantwoord 0 x

Tweederde van de respondenten geeft aan dat hun parochie/organisatie eerder heeft samengewerkt met katholiek maatschappelijk activeringswerk.

13 Kan het katholiek maatschappelijk activeringswerk uw parochie / organisatie ergens bij helpen?

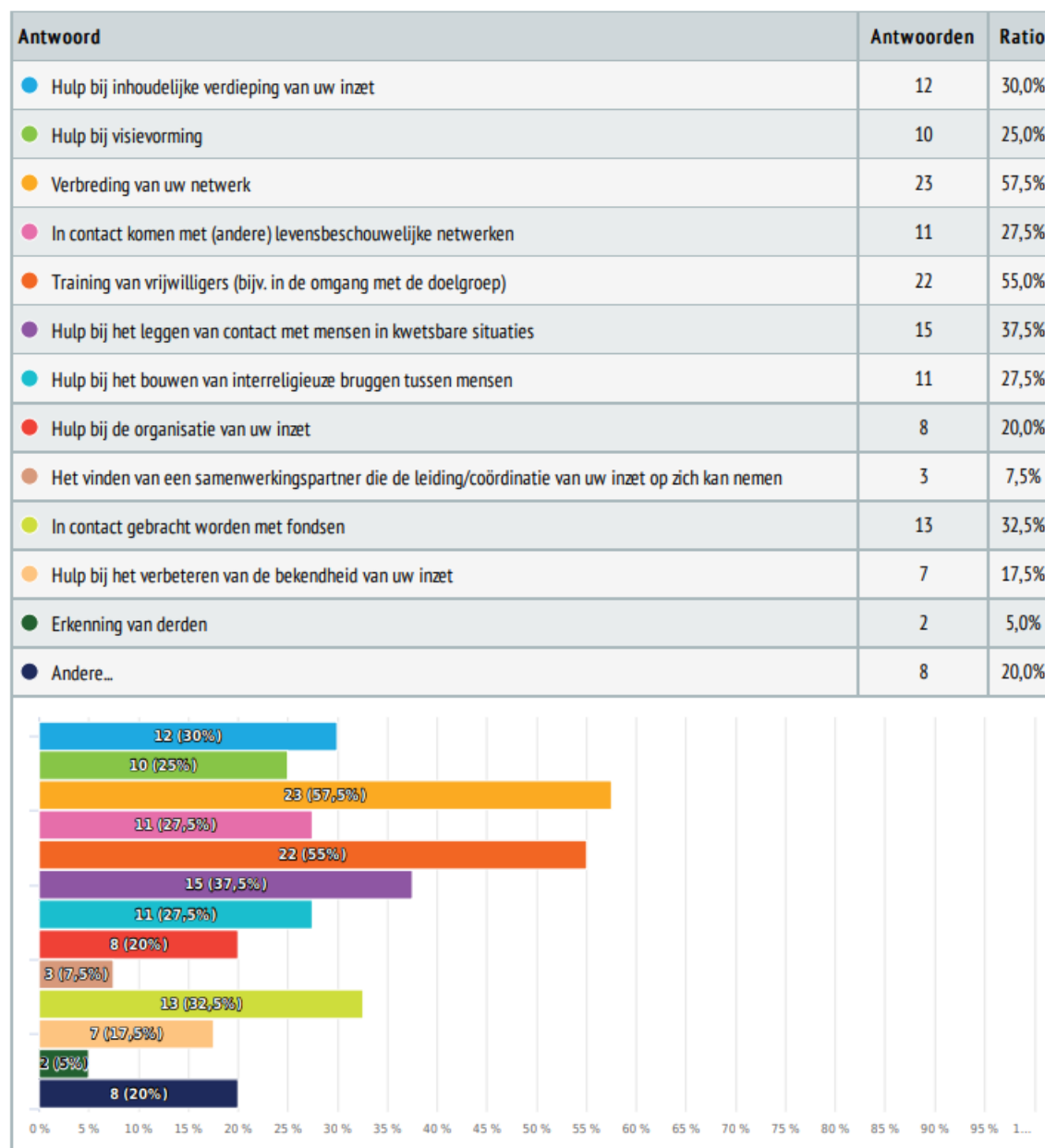
Meerkeuze , Antwoorden 40 x, onbeantwoord 0 x

Figuur 13: Het merendeel van de respondenten geeft aan wel hulp van het katholiek m.a.-werk te kunnen gebruiken. Een aantal heeft er geen behoefte aan.

14 Zo ja, wat zou u helpen bij uw inzet voor uw medemens in kwetsbare situaties?

Meerkeuze , Antwoorden 40 x, onbeantwoord 0 x

De vraag naar wat de respondenten en hun parochie/organisatie zou helpen bij hun inzet voor de medemens in kwetsbare situaties levert een breed beeld op. Verbreiding van het netwerk en training van vrijwilligers zijn het vaakst aangevinkt. Acht respondenten gaven aan andere hulp behoefte te hebben dan de uitgeschreven voorbeelden.

b. Interviews

Hieronder presenteren we de resultaten uit de interviews per deelvraag in een tabel. Daarbij staan in de linker kolom de antwoorden van de respondenten, geïnterviewden in dit geval, die betrekking hebben op de betreffende deelvraag. In de middelste kolom doen we korte, samenvattende uitspraken. In de rechter vatten we nog een slag verder samen.

Onderzoekdeelvraag 1: Wat is 'katholiek maatschappelijk activeringswerk'?		
Antwoorden respondenten	Korte, samenvattende uitspraken	Samenvatting
Kerkelijke functie (1.10) Stimuleren (1.11) Overleven (1.12) Kennis (1.13) Weinig bekend (2.13) Via andere organisaties (2.13) Organisatie van activiteiten (2.14) Netwerk (2.15) Kennis (2.15) Werk uit handen nemen (2.16) Kennis (3.8) Werkmethodes (3.8) Projecten (3.8) Visie (3.8) Via het jongerenpastoraat (3.9) Weinig verschil met diaconaal werk (3.10) Van inhoud naar praktijk (3.11) Projectmatige aanpak (3.11) Methodische aanpak (3.11) Bewustwording (3.12) Empowerment vrijwilligers (3.12) Samenwerking met de kerk (3.13) Minder behoudend (3.13) Meerwaarde voor lokaal niveau (3.14) Term onbekend (4.9) Kansen signaleren (4.21) klein, weinig fte (5.1) groot bestuur (5.1) Zelf bestuurder (5.6) Méér dan caritas (5.7) Samenleving activeren (5.7) Te weinig fte (5.8) Te weinig professioneel (5.8) Te weinig effectief (5.8) Niet eens zo heel bekend (6.19) Ouderwetse term (6.19) Vooral pragmatisch zijn (6.20) Via opbouwwerk (7.11)	De respondenten gebruikten tientallen begrippen en omschrijvingen om het katholiek m.a.-werk te typeren. Deze kunnen tot zes groepen worden samengebracht: 1. Organiseren Organisatie van activiteiten (2.14) Werk uit handen nemen (2.16) Gespreksgroepen, toerusting, bezoekwerk (7.12) Organisatie toerusting (7.13) Projecten (3.8) Van inhoud naar praktijk (3.11) Projectmatige aanpak (3.11) Methodische aanpak (3.11) Hulp bij overleven (1.12) 2. Stimuleren vrijwilligers Stimuleren (1.11) Empowerment vrijwilligers (3.12) Bewustwording (3.12) Samenleving activeren (5.7) Persoonlijke verrijking vrijwilligers (7.15) 3. Kennis inbrengen Kennis (1.13) Kennis (2.15) Kennis (3.8) Kennis (7.13) 4. Netwerk en visie inbrengen Netwerk (2.15) Visie (3.8) Kansen signaleren (4.21) 5. Relatie met de kerk/parochie Weinig verschil met diaconaal werk (3.10) Samenwerking met de kerk (3.13) Minder behoudend (3.13) Meerwaarde voor lokaal niveau (3.14) Méér dan caritas (5.7) Onhandige overlap in activiteiten (7.16) Vage inbedding, structuur (7.14)	Katholiek maatschappelijk activeringswerk is volgens de respondenten (geïnterviewden) het organiseren van activiteiten, het stimuleren van vrijwilligers en het inbrengen van kennis, netwerk en visie. Daarnaast is het m.a.-werk te karakteriseren door zijn relatie met de kerk. Een deel van de respondenten noemde de beperkte slagkracht van het m.a.-werk als een kenmerk. Een deel van de respondenten kent het m.a.-werk via het eigen werk of de eigen organisatie. Een deel kende het niet.

Heel vaag (7.12) Gespreksgroepen, toerusting, bezoekwerk (7.12) Kennis (7.13) Organisatie toerusting (7.13) Vage inbedding, structuur (7.14) Persoonlijke verrijking vrijwilligers (7.15) Onhandige overlap in activiteiten (7.16) Eigen vraag creëren vreemd (7.16) Onbekende term (8.14) Voormalig collega (8.15)	Eigen vraag creëren vreemd (7.16) 6. Beperkte slagkracht Klein, weinig fte (5.1) Te weinig fte (5.8) Groot bestuur (5.1) Te weinig professioneel (5.8) Te weinig effectief (5.8) Ouderwetse term (6.19) Vooral pragmatisch zijn (6.20) Heel vaag (7.12) De respondenten waren op de volgende manieren bekend met de term m.a.-werk: Via eigen functie of eigen organisatie - Kerkelijke functie (1.10) - Via het jongerenpastoraat (3.9) - Zelf bestuurder (5.6) - Via opbouwwerk (7.11) - Voormalig collega (8.15) Via anderen - Via andere organisaties (2.13) Niet - Weinig bekend (2.13) - Term onbekend (4.9) - Niet eens zo heel bekend (6.19) - Onbekende term (8.14)	
Deelvraag 2: Wat is een adequate omschrijving van noden van mensen in kwetsbare situaties in een katholieke context?		
Professioneel en privé (1.1) Geloof (1.2) Vreemdelingen (1.3) Gespreksgroep (1.4) Kinderproject (1.5) Actie (1.6) Gesprek aangaan Professioneel (2.1) Vanuit geloof (2.1) Met vrijwilligers (2.1) Kledingbank (2.2) Maaltijdvoorziening (2.3) Straatteam (2.4) Bejaardenbezoekwerk (2.5) Zwerfjongerenmaaltijd (2.5) Vredeswandelingen (2.5) Gevangenisbezoek (2.6) Ziekenbezoek (2.6) Dodengraven (2.6) Voedselbank (3.1) GGZ en PGB cliënten (3.1) Kookmaatje (4.1) Hongerige voeden (4.2)	• De respondenten die wij spraken zetten zich in voor één of meerdere werken van barmhartigheid. Enkele voorbeelden daarvan: <i>Het te eten geven van hongerigen & het te drinken geven van dorstigen:</i> Maaltijdvoorziening (2.3) Straatteam (2.4) Zwerfjongerenmaaltijd (2.5) Voedselbank (3.1) Kookmaatje (4.1) Hongerige voeden (4.2) <i>Het opnemen van vreemdelingen:</i> Vreemdelingen (1.3) Vreemdeling (4.4) Vluchtelingen (6.6) Gastvrij naar vluchtelingen (7.3) <i>Het stichten van vrede:</i> Vredeswandelingen (2.5) • Daarnaast werd door de respondenten ook verteld over inzet voor andere doelgroepen, dan de klassieke. Voorbeelden hiervan:	Als het gaat om noden van mensen in kwetsbare situaties, zijn de werken van barmhartigheid een adequate manier gebleken om erover in gesprek te gaan. In aanvulling op de klassieke werken, zoals die bekend zijn uit de bijbel (Mattheüs 25), is het benoemen van doelgroepen mogelijk, en/of het leggen van nadruk op het hoe, op de samenwerking met wie, op de eigen inspiratie of op de (geografische) context van mensen.

Kledingbank (4.3) Vreemdeling (4.4) Zieken (4.8) Duurzaamheid (4.23) Penningmeester PCI (5.2) Caritas bijna dood (5.2) Rechtstreekse, financiële hulp (5.3) Alle werken van barmhartigheid (5.4) Gevangenen geen kerntaak (6.1) Pastorale taken (6.2) Contact met zorginstellingen (6.3) Ouderen (6.2) Contact met zusterkerken (6.5) Vluchtelingen (6.6) Contact burgerlijke gemeente (6.7) Goede betrokkenheid samengevoegde parochie (6.18) Woonwerkgemeenschap (7.1) Pastoraal werk parochie (7.1) Bezoekwerk (7.1) Menswaardig afscheid geven (7.1) Gastvrijheid en duurzaamheid (7.2) Gastvrij naar vluchtelingen (7.3) Gastvrij naar gevangenen (7.4) Niet haalbaar voor met name landelijke parochies (7.7) Nieuwe belangstellenden (7.8) Noodhulp (8.1) Hulp telefoon (8.2) Boodschappen doen (8.3) Medische kosten (8.4) Basale kosten (8.5) Samenwerking (8.6) Hongerige en naakten (8.7) Noodhulp blijft doelstelling (8.9)	- Kinderproject (1.5) - Bejaardenbezoekwerk (2.5) - Ouderen (6.2) - Bezoekwerk eenzamen, gescheidenen, rouwenden (7.1) • Naast mensen werd ook duurzaamheid genoemd (7.2); • Ook werd in algemene termen over de inzet verteld. Voorbeelden: - Gespreksgroep (1.4) - Gesprek aangaan - Pastorale taken (6.2) - Noodhulp (8.1) - Hulp telefoon (8.2) - Boodschappen doen (8.3) • Er werd verteld over de eigen inspiratie, die de grond vormt om zich in te zetten: - Geloof (1.2) - Vanuit geloof (2.1) • Er werd verteld over wie meedoen met het werk. Bijvoorbeeld: - Met vrijwilligers (2.1) - Goede betrokkenheid samengevoegde parochie (6.18) - Nieuwe belangstellenden (7.8) • Ook werd een sociaal geografische opmerking geplaatst over het verschil tussen wat parochies in een stedelijke omgeving nog aan inzet lukt en die in een plattelandscontext: - Niet haalbaar voor met name landelijke parochies (7.7)	
Deelvraag 3: Welke organisaties van vrijwilligers houden zich in het aartsbisdom Utrecht vanuit het katholieke geloof bezig met noden van mensen in kwetsbare situaties?		
Stimenz (2.20) Rotaries/ serviceclubs (2.20) Scholen (2.20) gemeenten (2.20) Diverse organisaties (3.16) Schuldhulpmaatjes (3.16) Ruimte voor anders zijn – GGZ (3.17) LHBTI (3.17)	• De acht respondenten die wij hebben geïnterviewd zijn allereerst zelf verbonden, professioneel en/of vrijwillig, aan organisaties in het aartsbisdom Utrecht die zich bezig houden met noden van mensen in kwetsbare situaties. Het gaat om: - Diverse parochies en PCI's - Een voedselbank	In het aartsbisdom Utrecht houden zich vanuit het katholieke geloof vele vrijwilligers en organisaties zich bezig met noden van mensen in kwetsbare situaties. Allereerst zijn dat de mensen vanuit

Boeren (3.17) Samenwerking PCI (4.18) Hulporganisaties (5.12) Samenwerken met maatschappelijke organisaties (6.25) Stichting Present (7.22) Vluchtelingenwerk (7.22) Twente NU (7.22) Hulpverlenende instanties (7.23) PCI's (7.23) Vincentiusvereniging (7.23) PKN-gemeentes (7.24) Wijkteams, gemeentelijk maatschappelijk werk (7.24) Inspirerend netwerk, spiritualiteit (7.25) Jongerenproject M-Twenty Five (7.26)	- Een woonwerkgemeenschap - Een projectleider (zzp) • Daarnaast is in een aantal interviews benoemd met welke organisaties wordt samengewerkt of met welke men samenwerking zou willen verkennen. - Soms betreft het een type organisatie: ▪ serviceclubs ▪ scholen ▪ gemeenten ▪ hulporganisaties ▪ hulpverlenende instanties ▪ maatschappelijke organisaties ▪ Wijkteams/gemeentelijk maatschappelijk werk ▪ PKN-gemeentes ▪ PCI's - Soms werden specifieke organisaties genoemd: ▪ Stimenz ▪ Rotary ▪ Schuldhulpmaatjes ▪ Project Ruimte voor anders zijn (GGZ) ▪ Stichting Present ▪ Vluchtelingenwerk ▪ Twente NU ▪ Vincentiusvereniging ▪ jongerenproject M-Twenty Five - Soms betreft het een doelgroep die genoemd werd: ▪ LHBTI ▪ Boeren	parochies en de aanverwante maar zelfstandige PCI's. Daarnaast zijn er tal van andere organisaties en projecten actief. Er wordt volop samengewerkt of uitgekeken naar samenwerking met niet-katholieke vrijwilligers en organisaties.
Deelvraag 4: Hebben de vrijwilligers en hun organisaties behoefte aan ondersteuning door katholiek maatschappelijk activeringswerk, zo ja, waaraan dan precies?		
Handen vol (1.9) Inzet vanuit vriendschap (2.12) Professionalisering (2.17) Toerusting (2.17) Werving (2.17) Fondswerving (2.17) Fondswerving (2.18) Toerusting (2.18) Werven van jongere vrijwilligers (2.19) Onderhouden contacten Stimenz, Rotaries/ serviceclubs, scholen, gemeenten (2.20) Meer met serviceclubs (2.22) Meer met dak- en thuislozen (2.22)	Zes van de acht respondenten van de interviews gaven aan behoefte te hebben aan ondersteuning door m.a.-werk. Eén had de handen te vol, en één gelooft niet dat met name landelijke parochies in de toekomst zich nog op de oude manier kunnen blijven inzetten. De ondersteuningsbehoefte kan in de volgende groepen worden ingedeeld <i>Cursief = waar juist géén of minder behoefte aan is:</i> 1. Algemene uitspraken Ondersteuning welkom (8.21) Mogelijkheden onderzoeken (8.22)	De meeste respondenten in dit onderzoek hebben behoefte aan ondersteuning door m.a.-werk. Daarbij gaat het met name om hulp bij de organisatie, toekomstvisie en aanpassing van de organisatie daarop, om fondsenwerving en om werving van (jongere en ander type) vrijwilligers. Het kan ook gaan om hulp bij toerusting en het motiveren van

Organisatie van week of weekend weg voor speciale doelgroepen (2.23) Oproep tot samenwerken (3.5) Gezamenlijke inhuur M.a.-werk (3.6) Organisatievraagstuk PCI's (3.7) Toekomstvisie diaconie én samen geloven (3.15) Methode (3.15) Diverse organisaties (3.16) Schuldhelpmaatjes (3.16) Ruimte voor anders zijn – GGZ (3.17) LHBTI (3.17) Boeren (3.17) Samenwerken is uitvoerbaar (3.18) Wennen (3.19) Workshop basisregels (4.10) HACCP (4.11) Hygiëne Basisregels (4.12) Bijbel in de ene hand, krant in de ander (4.13) Goede handjes (4.14) Samenwerking PCI (4.18) Samenwerken (4.19) Zichtbare korte lijntjes (4.20) Bereiken mensen in nood (5.2) organisatorisch vraagstuk (5.3) revitaliseren diaconale werkgroepen of centrale organisatie (5.5) Revitaliseren diaconale werkgroepen (motivatie, verjonging) óf centrale organisatie (5.9) Toekomstvisie (5.9) Hulporganisaties (5.12) Stevige organisatie van de diaconie door MA-organisatie(s) (5.14) Prioriteit bij vicariaten (6.21) Kleinschalig bezoekwerk (6.22) Niet te theoretisch (6.24) Samenwerken met maatschappelijke organisaties (6.25) Vooral geen nieuwe organisaties (6.26) Directe menselijke betrokkenheid (6.27)	2. Behoeftte aan hulp bij de organisatie van de inzet Professionalisering (2.17) Onderhouden contacten (2.20) Meer met serviceclubs (2.22) Meer met dak- en thuislozen (2.22) Organisatie van week of weekend weg voor speciale doelgroepen (2.23) Methode (3.15) Bereiken mensen in nood (5.2) Kleinschalig bezoekwerk (6.22) Boekhouding (7.21) Andere gezichtspunten (8.16) <i>Niet teveel sturen (8.17)</i> 3. Behoeftte aan hulp bij toekomstvisie en aanpassen organisatie daarop Toekomstvisie diaconie én samen geloven (3.15) Organisatievraagstuk PCI's (3.7) Oproep tot samenwerken (3.5) Gezamenlijke inhuur MA-werk (3.6) Samenwerken is uitvoerbaar (3.18) Wennen (3.19) Organisatorisch vraagstuk (5.3) Revitaliseren diaconale werkgroepen (motivatie, verjonging) óf centrale organisatie (5.9) Toekomstvisie (5.9) Stevige organisatie van de diaconie door MA-organisatie(s) (5.14) Prioriteit bij vicariaten (6.21) 4. Behoeftte aan hulp bij fondsenwerving Fondswerving (2.17) Fondswerving (2.18) Link naar fondsen (7.19) Fondsenwerving (7.21) 5. Behoeftte aan hulp bij werving vrijwilligers Werving (2.17) Werven van jongere vrijwilligers (2.19) Inzet vanuit vriendschap (2.12) Goede handjes (4.14) Ander soort vrijwilligers (boekhouding, PR, digitalisering) (7.9) Jongere vrijwilligers (PR, digitalisering, social media) (7.10) <i>MA niet geschikt voor link met grondvlak (7.17)</i> 6. Behoeftte aan hulp bij toerusting en motivatie vrijwilligers Toerusting (2.17) Toerusting (2.18)	vrijwilligers, om hulp bij communicatie en netwerk en om kennis.
--	---	---

Ander soort vrijwilligers (boekhouding, PR, digitalisering) (7.9) Jongere vrijwilligers (PR, digitalisering, social media) (7.10) MA niet geschikt voor link met grondvlak (7.17) Link naar fondsen (7.19) Communicatie (7.19) Geen toerusting meer voor bezoekerwilligers (7.20) Fondsenwerving (7.21) Omgang met media (7.21) Boekhouding (7.21) Stichting Present (7.22) Vluchtelingenwerk (7.22) Twente NU (7.22) Hulpverlenende instanties (7.23) PCI's (7.23) Vincentiusvereniging (7.23) PKN-gemeentes (7.24) Wijkteams, gemeentelijk maatschappelijk werk (7.24) Inspirerend netwerk, spiritualiteit (7.25) Jongerenwerk M-Twenty Five (7.26) Andere gezichtspunten (8.16) Niet teveel sturen (8.17) Netwerk uitbreiden (8.18) Eventueel inhoudelijke informatie (8.19) Zichtbaarheid (8.20) Ondersteuning welkom (8.21) Mogelijkheden onderzoeken (8.22)	Workshop basisregels (4.10) HACCP (4.11) Hygiëne Basisregels (4.12) Bijbel in de ene hand, krant in de ander (4.13) <i>Geen toerusting meer voor bezoekerwilligers (7.20)</i> 7. Behoeftte aan hulp bij communicatie en netwerk Communicatie (7.19) Netwerk uitbreiden (8.18) Zichtbaarheid (8.20) Omgang met media (7.21) 8. Behoeftte aan kennis <i>Niet te theoretisch (6.24)</i> Eventueel inhoudelijke informatie (8.19) 9. Overig Vooral geen nieuwe organisaties (6.26) Directe menselijke betrokkenheid (6.27)	
---	---	--

6. Conclusies

Op basis van de hoofdstukken waarin de literatuurverkenning (hoofdstuk 4), de resultaten van de enquête (hoofdstuk 5a) en die van de interviews (hoofdstuk 5b) zijn gepresenteerd, is het nu mogelijk conclusies te trekken. Hieronder presenteren we de conclusies per deelvraag met verwijzing naar de vindplek van de resultaten waarop de conclusies zijn gebaseerd.

We zijn te werk gegaan volgens de data-analysetabel van pagina 11. Daarbij merken wij op dat niet alle informatie volgens die data-analysetabel in de conclusies een plek heeft gevonden, omdat sommige informatie geen direct antwoord waren op de vragen. Waar er aanleiding toe was, is de informatie wel terug te vinden in het hoofdstuk Discussie (hoofdstuk 7).

Het tweede deel van deelvraag 4 is tevens het antwoord op de hoofdvraag van ons onderzoek: *Aan welke ondersteuning door katholiek maatschappelijk activeringswerk (m.a.-werk) is behoefte bij vrijwilligers en hun organisaties die vanuit het katholieke geloof zich in het aartsbisdom Utrecht bezighouden met noden van mensen in kwetsbare situaties?*

Deelvraag 1: Wat is 'katholiek maatschappelijk activeringswerk'?	
Conclusie 1: Katholiek maatschappelijk activeringswerk is werk dat een organisatie verricht in het activeren en ondersteunen van vrijwilligers bij hun inzet voor de medemens in kwetsbare situaties. Het is geworteld in het katholiek sociaal denken.	Verwijzing: Zie 'literatuurverkenning' > 'katholiek maatschappelijk activeringswerk'.
Conclusie 2: Katholiek maatschappelijk activeringswerk betreft het organiseren van projecten.	Verwijzing: Zie 'Resultaten > Interviews' met de analyseresultaten op deelvraag 1. Dit antwoord werd door vier van de acht respondenten (50%) gegeven op interviewvragen 6 en 7 van de vragenlijst.
Conclusie 3: Katholiek maatschappelijk activeringswerk betreft het stimuleren van vrijwilligers.	Verwijzing: Zie 'Resultaten > Interviews' met de analyseresultaten op deelvraag 1. Dit antwoord werd door vier van de 8 respondenten (50%) gegeven op interviewvragen 6 en 7 van de vragenlijst.
Conclusie 4: Katholiek maatschappelijk activeringswerk betreft het inbrengen van kennis.	Verwijzing: Zie 'Resultaten > Interviews' met de analyseresultaten op deelvraag 1. Dit antwoord werd door vier van de 8 respondenten (50%) gegeven op interviewvragen 6 en 7 van de vragenlijst.
Conclusie 5: Katholiek maatschappelijk activeringswerk betreft het inbrengen van netwerk en visie.	Verwijzing: Zie 'Resultaten > Interviews' met de analyseresultaten op deelvraag 1. Dit antwoord werd door 3 van de 8 respondenten (38%) gegeven op interviewvragen 6 en 7 van de vragenlijst.
Conclusie 6: Katholiek maatschappelijk activeringswerk is te karakteriseren door zijn relatie met de kerk.	Verwijzing: Zie 'Resultaten > Interviews' met de analyseresultaten op deelvraag 1. Dit antwoord werd door 3 van de 8 respondenten (38%) gegeven op interviewvragen 6 en 7 van de vragenlijst.
Conclusie 7: Katholiek maatschappelijk activeringswerk heeft een beperkte slagkracht.	Verwijzing: Zie 'Resultaten > Interviews' met de analyseresultaten op deelvraag 1. Dit antwoord werd door 3 van de 8 respondenten (38%) gegeven op interviewvragen 6 en 7 van de vragenlijst.

Deelvraag 2: Wat is een adequate omschrijving van noden van mensen in kwetsbare situaties in een katholieke context?	
Conclusie 1: Het gebruik van de term ‘werken van barmhartigheid’ lijkt een adequate omschrijving van noden in mensen in kwetsbare situaties in een katholieke context. In acht van de acht interviews werd er teruggekoppeld naar ‘werken van barmhartigheid’. Bij één werd er door de respondent al over gesproken voordat zij überhaupt wist dat wij die omschrijving geïntroduceerd hadden in een eerdere enquête.	<i>Verwijzing:</i> Zie ‘Resultaten > Interviews’ met de analyseresultaten op deelvraag 1. In acht van de acht interviews werd er teruggekoppeld naar ‘werken van barmhartigheid’.
Conclusie 2: Een adequate omschrijving is het te eten geven van hongerigen & het te drinken geven van dorstigen	<i>Verwijzing:</i> Zie ‘Resultaten > Interviews’ met de analyseresultaten op deelvraag 2. Dit antwoord werd door 3 van de 8 respondenten (38%) gegeven op interviewvraag 1 van de vragenlijst.
Conclusie 3: Een adequate omschrijving is het opnemen van vreemdelingen.	Zie ‘Resultaten > Interviews’ met de analyseresultaten op deelvraag 2. Dit antwoord werd door 4 van de 8 respondenten (50%) gegeven op interviewvraag 1 van de vragenlijst.
Conclusie 4: Een adequate omschrijving is het stichten van vrede.	Zie ‘Resultaten > Interviews’ met de analyseresultaten op deelvraag 2. Dit antwoord werd door 1 van de 8 respondenten (13%) gegeven op interviewvraag 1 van de vragenlijst.
Conclusie 5: Een adequate omschrijving kan aangevuld worden met het noemen van andere doelgroepen dan de klassieke: kinderen, ouderen, eenzamen, gescheidenen en rouwenden.	Zie ‘Resultaten > Interviews’ met de analyseresultaten op deelvraag 2. Dit antwoord werd door 4 van de 8 respondenten (50%) gegeven op interviewvraag 1 van de vragenlijst.

Deelvraag 3: Welke organisaties van vrijwilligers houden zich in het aartsbisdom Utrecht vanuit het katholieke geloof bezig met noden van mensen in kwetsbare situaties?	
Conclusie 1: De vrijwilligers verbonden aan parochies houden zich vanuit het katholieke geloof bezig met noden van mensen in kwetsbare situaties.	<i>Verwijzing:</i> Zie ‘Resultaten > Enquête > Vraag 3’. Uit de enquête is gebleken dat 39 van de 40 respondenten (98%) zich inzet voor medemensen in kwetsbare situaties.
Conclusie 2: De acht respondenten die wij hebben geïnterviewd zijn verbonden, professioneel en/of vrijwillig, aan organisaties met vrijwilligers in het aartsbisdom Utrecht die zich bezig houden met noden van mensen in kwetsbare situaties. Het gaat om diverse parochies en PCI’s, een voedselbank, een woonwerkgemeenschap en een projectleider (zzp).	<i>Verwijzing:</i> Zie ‘Resultaten > Interviews’ met de analyseresultaten op deelvraag 3.

Conclusie 3: De volgende organisaties en doelgroepen zijn genoemd in zes van de acht interviews: Serviceclubs, scholen, gemeenten, hulporganisaties, hulpverlenende instanties, maatschappelijke organisaties, wijkteams/gemeentelijk waatschappelijk werk, PKN-gemeentes, PCI's, de boeren en de LHBTIQ+. Soms werden de organisaties specifiek bij naam genoemd, namelijk: Stimenz, Rotary, Schuldhulpmaatjes, Project Ruimte voor anders zijn (GGZ), Stichting Present, Vluchtelingenwerk, Twente NU, Vincentiusvereniging en Jongerenproject M-Twenty Five.	<i>Verwijzing:</i> Zie Resultaten > Interviews' met de analyseresultaten op deelvraag 3'.
---	---

Deelvraag 4: Hebben de vrijwilligers en hun organisaties behoefte aan ondersteuning door katholiek maatschappelijk activeringswerk, zo ja, waaraan dan precies?	
Conclusie 1: De vrijwilligers en hun organisaties hebben behoefte aan ondersteuning door katholiek maatschappelijk activeringswerk.	<i>Verwijzing:</i> Zie 'Resultaten > Enquête > Vraag 13'. Uit de enquête is gebleken dat 33 van de 40 respondenten (83%) denkt dat het katholiek maatschappelijk activeringswerk hen ergens bij kan helpen.
Conclusie 2: De vrijwilligers en hun organisaties hebben behoefte aan hulp bij verbreding van hun netwerk.	<i>Verwijzing:</i> Zie 'Resultaten > Enquête > Vraag 14'. Uit de enquête is gebleken dat 23 van de 40 respondenten (57%) behoefte heeft aan hulp bij verbreding van hun netwerk.
Conclusie 3: De vrijwilligers en hun organisaties hebben behoefte aan het trainen van hun vrijwilligers.	<i>Verwijzing:</i> Zie 'Resultaten > Enquête > Vraag 14'. Uit de enquête is gebleken dat 22 van de 40 respondenten (55%) behoefte heeft aan trainingen voor vrijwilligers.
Conclusie 4: De vrijwilligers en hun organisaties hebben behoefte aan hulp bij het leggen van contact met mensen in kwetsbare situaties.	<i>Verwijzing:</i> Zie 'Resultaten > Enquête > Vraag 14'. Uit de enquête is gebleken dat 15 van de 40 respondenten (38%) behoefte heeft aan hulp bij het leggen van contact met mensen in kwetsbare situaties.
Conclusie 5: De vrijwilligers en hun organisaties hebben behoefte aan ondersteuning in het komen tot contact met fondsen.	<i>Verwijzing:</i> Zie 'Resultaten > Enquête > Vraag 14'. Uit de enquête is gebleken dat 13 van de 40 respondenten (33%) behoefte heeft aan contact met fondsen.
Conclusie 6: De vrijwilligers en hun organisaties hebben behoefte aan hulp bij inhoudelijke verdieping van hun inzet.	<i>Verwijzing:</i> Zie 'Resultaten > Enquête > Vraag 14'. Uit de enquête is gebleken dat 13 van de 40 respondenten (30%) behoefte heeft aan inhoudelijke verdieping van hun inzet.
Conclusie 7: De vrijwilligers en hun organisaties hebben behoefte aan hulp bij het bouwen van interreligieuze bruggen.	<i>Verwijzing:</i> Zie 'Resultaten > Enquête > Vraag 14'. Uit de enquête is gebleken dat 13 van de 40 respondenten (28%) behoefte heeft aan het bouwen van interreligieuze bruggen tussen mensen.

Conclusie 8: De vrijwilligers en hun organisaties hebben behoefte aan hulp bij het in contact komen met (andere) levensbeschouwelijke netwerken.	<i>Verwijzing:</i> Zie 'Resultaten > Enquête > Vraag 14'. Uit de enquête is gebleken dat 12 van de 40 respondenten (28%) behoefte heeft aan contact met (andere) levensbeschouwelijke netwerken.
Conclusie 9: De vrijwilligers en hun organisaties hebben behoefte aan hulp bij visievorming.	<i>Verwijzing:</i> Zie 'Resultaten > Enquête > Vraag 14'. Uit de enquête is gebleken dat 10 van de 40 respondenten (25%) behoefte heeft aan visievorming.
Conclusie 10: De vrijwilligers en hun organisaties hebben behoefte aan hulp bij de organisatie van hun inzet.	<i>Verwijzing:</i> Zie 'Resultaten > Enquête > Vraag 14'. Uit de enquête is gebleken dat 8 van de 40 respondenten (20%) behoefte heeft aan hulp bij de organisatie.
Conclusie 11: De vrijwilligers en hun organisaties hebben behoefte aan hulp bij het verbeteren van de bekendheid van hun inzet.	<i>Verwijzing:</i> Zie 'Resultaten > Enquête > Vraag 14'. Uit de enquête is gebleken dat 7 van de 40 respondenten (18%) behoefte heeft aan hulp bij het verbeteren van de bekendheid van hun inzet.
Conclusie 12: De vrijwilligers en hun organisaties hebben behoefte aan erkenning van derden.	<i>Verwijzing:</i> Zie 'Resultaten > Enquête > Vraag 14'. Uit de enquête is gebleken dat 2 van de 40 respondenten (5%) behoefte heeft aan erkenning van derden.
Conclusie 13: Het grootste deel van de vrijwilligers en organisaties heeft behoefte aan ondersteuning door m.a.-werk. Daarbij gaat het met name om hulp bij de organisatie van de inzet, toekomstvisie en aanpassing van de organisatie daarop, om fondsenwerving en om werving van (jongere en ander type) vrijwilligers. Het kan ook gaan om hulp bij toerusting en het motiveren van vrijwilligers, om hulp bij communicatie en netwerk en om kennis.	<i>Verwijzing:</i> Zie 'Resultaten > Interviews' met de analyseresultaten op deelvraag 4.

7. Discussie

In dit hoofdstuk bespreken we de reikwijdte en beperkingen van ons onderzoek. Ook formuleren we vragen en discussiepunten die bij ons opkwamen tijdens het onderzoek. Vooral tijdens de gesprekken die wij gevoerd hebben, hoorden wij geluiden die vaker terugkomen. Tot slot evalueren we ons onderzoek en doen enkele aanbevelingen en suggesties voor een mogelijk vervolg.

a. Reikwijdte en beperkingen

Met dit onderzoeksverslag heeft Actioma een nieuw puzzelstuk in handen om zich een beeld te vormen van de huidige behoefte aan ondersteuning door m.a.-werk in Midden-Nederland.

Om eventuele nieuwe kansen voor m.a.-werk op het spoor te komen, hebben wij gekeken naar de huidige situatie. We namen tijd voor literatuuronderzoek en het spreken van eerste betrokkenen voor een indruk van de context van ons onderzoek. Vervolgens stuurden we een enquête naar 31 parochies en 31 overige organisaties in het bisdom Utrecht. Het onderzoek had een relatief hoge respons (65%) onder parochies en organisaties op de enquête. Zeventien mensen gaven via de enquête aan bereid te zijn voor een interview. Daarvan waren er uiteindelijk acht bereikbaar i.v.m. de vakantieperiode.

Wij waren tevens gehouden aan studietermijnen en richtlijnen m.b.t. de omvang vanuit onze opleiding. Wij hebben gekozen voor het waarborgen van de anonimiteit van onze respondenten door namen en functies niet op te nemen in dit eindverslag. Ook hielden wij zo rekening met de AVG. Deze factoren samen bepaalden en beperkten onze reikwijdte.

b. Vragen en discussiepunten

Het onderzoek roept tenminste de volgende vragen en discussiepunten op. Deze zijn gekaderd in: theologie en twee kanttekeningen.

Theologie

- Bij zowel de enquête als de interviews zagen we elementen uit het katholiek sociaal denken, zoals we die met de literatuurverkenning hadden gevonden. Zo kan je stellen dat de notie dat 'de mens bewust is van zijn verantwoordelijkheid en het verlangen te zorgen en zorg te ontvangen' duidelijk naar voren kwam doordat de respondenten een persoonlijk appèl ervaren, om zich in te zetten voor de medemens, waarvan voor de meesten (29 van 34) dat

te maken heeft met hun katholieke geloof. En tijdens de interviews spatte het appèl dat de respondenten ervaren ervan af.

- Een andere notie uit het katholiek sociaal denken die we herkenden in de latere fase van ons onderzoek is 'dat de samenleving afhankelijk is van ieders inzet en creativiteit en dat daarvoor *geloof en vertrouwen* nodig zijn'. Het werd meermaals genoemd in de interviews: zonder basis van geloof, van samen vieren, is onze inzet zonder ziel. We hoorden een oproep die met de kern, de ziel van het omzien naar elkaar te maken heeft: een oproep om aandacht voor de verbinding tussen geloven en werken en om visie op hoe die verbinding in stand gehouden kan worden. Mogelijk ligt de toekomst van de katholieke kerk in het diaconaat.
- Het kan een bron van inspiratie zijn dat enerzijds mensen in parochies zich kritisch uiten over de consequenties die zij dragen van de bezuinigingen en veranderingen in de kerk en er tegelijkertijd nog een besef van katholiek sociaal denken is wat vrij makkelijk kan worden opgespoord en aangewakkerd. Het besef voor de noden van de mensen iets te willen doen kan mogelijk worden versterkt.
- Het is interessant om verder te denken in hoeverre het katholieke sociaal denken ook verstaan wordt door protestanten. In het contact met de protestantse respondenten klinkt namelijk een soortgelijke filosofie over het willen dienen en inzetten voor mensen in kwetsbare situaties door.
- Voor dit onderzoek is het gebruik van de werken van barmhartigheid adequaat gebleken m.b.t. de noden van mensen in kwetsbare situaties in een katholieke context. Tegelijkertijd beschreven sommige respondenten hun inzet in termen die niet 1-2-3 passen in de klassieke werken, zoals de rouwenden, eenzamen en kinderen, en ook viel het begrip duurzaamheid. Verder werd meermaals nadruk gelegd op *met wie in gezamenlijkheid* de werken werden opgepakt. Zo komt naast het 'wat' ook het 'hoe' van de inzet voor mensen naar voren. Deels passen deze reacties bij de geestelijke werken die wij juist niet betrokken, zoals de bedroefden troosten (zie pagina 15). Het zou inspirerend kunnen zijn na te denken over het opnieuw formuleren en mogelijk toch uitbreiden van de (klassieke) werken van barmhartigheid, en ze zodoende aan te passen aan de tijd.

Kanttekeningen

- Naar voren is gekomen wat m.a.-werk kan betekenen, zoals bijvoorbeeld ondersteuning bij visievorming en fondsenwerving. Op een enkel punt waren de geluiden tegengesteld. Zo gelooft een respondent niet dat het m.a.-werk voldoende in contact staat met vrijwilligers om op 'het grondvlak' te kunnen ondersteunen. Wordt dit geluid vaker gehoord? Zijn er in deze regio meer organisaties die terughoudend zijn over de mogelijkheden van het m.a.-werk? Wat zou het m.a.-werk nodig hebben om vertrouwen te winnen, mocht het ondersteuning op het grondvlak ambiëren? Dat is een vraag die zeker aandacht behoeft, ons inziens.
- Uit de literatuurverkenning bleek dat er op de website van het aartsbisdom te lezen is dat caritas en diaconie onderdelen van de Rooms-Katholieke Kerk zijn, die 'wezenlijke elementen' worden genoemd, en 'één van de belangrijkste taken' (Aartsbisdom Utrecht, 2022). Tijdens de interviews hebben wij echter gehoord dat er bezuinigd zou zijn op het maatschappelijk werk op het niveau van het bisdom. Dit is moeilijk met elkaar te rijmen. Wij zijn nieuwsgierig hoe dit is ontstaan. Mogelijk is er juist meer geïnvesteerd in diaconie rechtstreeks bij de parochie. Als dit het geval is, wat is daarvan de aanleiding geweest? En wat is er nodig om verschillen te overwinnen in vervolgprojecten?

c. Evaluatie van het onderzoek

Op hoofdlijnen hebben we het onderzoeksvoorstel kunnen uitvoeren zoals we gepland hadden. Tegelijkertijd liepen we ook tegen verrassingen aan. Zo bleek niet alles precies in tabellen terecht te komen. Niet alle vragen en reacties van de enquête en uit de interviews die we opnamen in de fragmenterings- en coderingstabellen komen terug in de hoofdstukken met resultaten en conclusies. Deze vragen en reacties waren echter wél behulpzaam. Ze waren belangrijk voor ons contextbegrip én om tot gesprek te komen met anderen en mensen te vinden die relevant waren voor ons onderzoek. De vragen legden de link met het katholieke geloof, met het katholiek sociaal denken en de werken van barmhartigheid. De vragen gingen in op knel- en verbeterpunten. Zo werkten we toe naar de hoofdvraag. Die werd uiteindelijk met deelvraag 4 beantwoord.

Een andere 'verrassing' was dat we voor de planning halverwege hebben ingezien dat we niet voor de eerste inleverdatum, maar voor de tweede zouden kiezen. Het bleek niet haalbaar om enquête en interviews nog korter op elkaar te plannen. Daarmee kwamen we wel in de vakantieperiode terecht, maar dat leidde niet tot verdere uitloop.

d. Aanbevelingen en suggesties voor vervolg

De aanbevelingen en suggesties die wij aan de hand van de resultaten van dit onderzoek willen doen, zijn gekaderd in: verheldering (m.a.-werk), benadering (van respondenten en anderen) en behoeften (van respondenten).

Verheldering

- Vierendertig van de 40 respondenten gaven in de enquête aan de term katholiek maatschappelijk activeringswerk te kennen. Zes niet. Tijdens de interviews hebben wij echter ontdekt dat wanneer iemand de definitie van de term dacht te kennen, het niet zo bleek te zijn. Het lijkt ons interessant om in een eventueel vervolg op te pakken wat er gedaan kan worden aan de zichtbaarheid van het m.a.-werk en onderliggende visie.
- De vraag naar wat de respondenten en hun parochie/organisatie zou helpen bij hun inzet voor de medemens in kwetsbare situaties levert een breed beeld op. Verbreding van het netwerk en training van vrijwilligers zijn het vaakst aangevinkt. Acht respondenten gaven aan andere hulp behoefte te hebben dan de uitgeschreven voorbeelden. Bij een mogelijk vervolg kan worden onderzocht wat met 'anders' bedoeld werd.

Benadering

- Het lijkt ons zinvol de overige mensen te interviewen, die zich in de enquête bereid hadden verklaard, maar aan wie wij niet toekwamen of die nu met vakantie waren of anderszins verhinderd.
- Wij proefden bij de meeste respondenten van de interviews een behoefte aan vervolcontact met Actioma en andere betrokken partijen. Voor sommige organisaties is toekomstige samenwerking noodzakelijk voor een overleven.
- Tijdens het kiezen van de parochies waar een enquête heen te sturen, hebben wij er vanwege praktische reden na overleg met de adviesgroep voor gekozen de migrantenparochies niet mee te nemen in dit onderzoek. Wellicht vallen deze

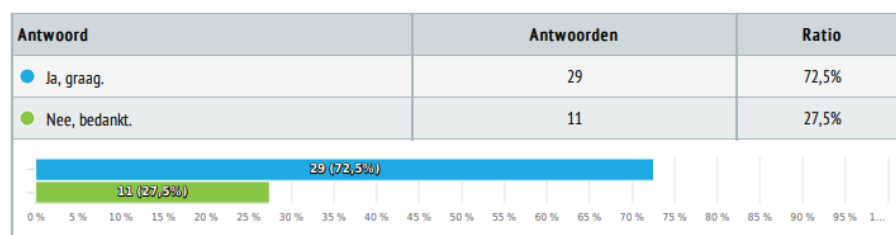
migrantenparochies in een vervolgonderzoek te betrekken. Dat zal wel een andere werkwijze en benadering vragen.

Behoefte

- Tijdens de interviews hebben wij meermaals de wens gehoord om interreligieuze bruggen te bouwen en om het gesprek met elkaar aan te gaan. Dit gesprek zou bijvoorbeeld inhouden dat de Rooms-Katholieke Kerk en de PKN met elkaar tot overeenkomstige wensen komen om eventueel (meer) samen te kunnen werken. De geluiden in de interviews laten echter ook de wens horen om inhoudelijk met de aartsbissschop tot een samenhorig geluid te komen. Momenteel lijkt de toekomst van het m.a.-werk vooral op lokaal niveau te vinden, maar de respondenten zien wel wat er te winnen valt als het uiteindelijk weer op het niveau van het bisdom terug kan komen.
- Tijdens het afnemen van de enquête hebben 29 van de 40 respondenten (73%) aangegeven geïnteresseerd te zijn in de resultaten van dit onderzoek. Tijdens het afnemen van de interviews hebben alle acht respondenten dit ook aangegeven, maar ook waren zij allemaal benieuwd naar het vervolg op het onderzoek.

17 Hartelijk bedankt voor het invullen van deze enquête. Wilt u het onderzoeksverslag t.z.t. toegestuurd krijgen?

Enkele keuze, Antwoorden 40 x, onbeantwoord 0 x

Wij hopen dat ons onderzoek de praktijk van het omzien naar elkaar in tijden van nood een goede impuls geeft!

8. Reflectie

a. Guyana

Ik ging dit onderzoek in met het idee dat ik nog behoorlijk veel te leren had over de Rooms-Katholieke Kerk en hoe het allemaal in zijn werk gaat. Zelf ben ik (voor)namelijk protestants. Ik heb wel op een katholieke basisschool gezeten en mijn stage uitgevoerd binnen een katholiek woonzorgcentrum, maar daar hield mijn kennis opgedaan uit persoonlijke ervaringen vrijwel op. Wel wist ik dat ik een open houding heb m.b.t. diverse religies en hun denominaties en kom ik makkelijk in contact met mensen. Hierdoor was ik ervan overtuigd dat ik informatie zou kunnen opdoen door in gesprek te gaan met hen met kennis. Na alle enquêtes, vergaderingen en interviews, kan ik zeggen dat ik me verrijkt voel in mijn kennis, wat blijkt dat ik in staat ben gebleken mijn vooroordelen die voortgekomen zijn uit vorige ervaringen te parkeren. Ik heb zowel katholieken als protestanten gesproken, waardoor de verschillen, maar vooral de overeenkomsten helder werden en deze denominaties van het Christendom weer begonnen te leven voor me. Ze wilden beide het beste voor mensen in kwetsbare situaties en dat vind ik de beste overeenkomst die je kunt hebben. De term 'Katholiek Sociaal Denken' suggereert dat het uitsluitend een katholieke grondhouding betreft, terwijl ik nu heb mogen ervaren dat zowel katholieken als protestanten dezelfde opvattingen hebben die gegrondvest liggen in een soortgelijk denken. Dit inzicht heeft mij en mijn professionele houding verdiept, waardoor ik verwacht dat het een versterking is voor mijn toekomstige beroepsrol, omdat ik inmiddels heb mogen ervaren dat de wensen waar ik gehoor aan wens geven, namelijk het maatschappelijke aspect van de kerk, in beide denominaties vertegenwoordigd wordt. Ik werd weer enthousiast en hoopvol voor het instituut door de vele hardwerkende en barmhartige mensen die ik gesproken heb. De Kerk kreeg een gezicht door vriendelijke gezichten. Door bezig te zijn met dit onderzoek ben ik dus tot inzichten gekomen m.b.t. de kerk als organisatie, doordat ik van binnenuit een ander zicht heb gekregen op de organisatie, waardoor betrokkenheid weer mogelijk wordt voor mij, na mij lang ervan te hebben gedistantieerd.

Aan de andere kant heb ik ook geluiden gehoord waar ik mij enigszins zorgen om maak. We hebben bijvoorbeeld bewust moeten nadenken over de toon die we in dit verslag zouden laten horen en hoe we het in elkaar zouden zetten. Dit omdat we hebben gemerkt dat de hiërarchie binnen de Rooms-Katholieke Kerk er voor lijkt te zorgen dat veel parochies en organisaties terughoudend zijn in hun uitspraken. Niet dat er iets mis is met bewust omgaan met de woorden die je kiest, maar de reden waarom levert mij persoonlijk nog altijd vragen op. Het feit dat het instituut Kerk zoveel macht lijkt te bezitten dat er door bezuinigd wordt op maatschappelijk werk, terwijl ik van de respondenten heb begrepen dat ze zich hier graag voor blijven inzetten en ook met hulp van maatschappelijk

activeringswerk, vind ik reden voor een vervolgonderzoek. Het zou namelijk mogelijk kunnen zijn dat dit mensen belemmert om gestalte te geven aan hun verlangen om in te gaan op noden van mensen en hulp te bieden. Dat meerdere professionals en vrijwilligers dat met me eens leken te zijn stelde me gerust, maar het feit dat ze huiverig waren dat geluid te laten horen baarde me dus toch enigszins zorgen. Vandaar mijn sterk aanwezige hoop dat er iets gebeuren zal met de uitkomst van dit onderzoek, want alle barmhartige mensen die zich zo inzetten voor de mensen in kwetsbare situaties en zij die daar in zitten, verdienen dat.

Al met al vind ik dit project geslaagd en heeft het zelfs geleid tot een nieuw ontluikende passie. Dit onderzoek heeft namelijk bijgedragen aan mijn keuze een Bachelor te gaan volgen aan Radboud, omdat ik onderzoek op gebied van religie nét zo leuk ben gaan vinden als de praktische kant van een reli-werker. Beide hopelijk met positieve invloed en uitkomst, want dat is toch altijd de insteek waarmee ik ergens aan begin.

b. Minette

Ik vond het waardevol om, als actieve protestant en sinds kort ook werkzaam bij de PKN, een kijkje in de keuken te nemen in de wereld van de katholieken. Ten minste de volgende punten neem ik met me mee:

- De taal van de werken van barmhartigheid is oecumenisch. Hij vormt een brug om met elkaar in gesprek te zijn, om verbinding te ervaren als christenen. Welke samenwerking is mogelijk tussen de kerken waar ik actief ben en de parochies in de buurt?
- De betrokkenheid en bevlogenheid die ik proefde bij de respondenten inspireerden mij, omdat ze met de ziel, met geloof en inspiratie te maken hebben. Daarin herken ik ook mijn eigen drijfveren en hoe zich dat vertaalt in je inzet voor zaken. Ook dit is een brug voor samenwerking. Waar zie ik die basis bij mensen in mijn (werk)omgeving?
- Het katholiek sociaal denken, waarover wij eerst alleen lazen, werd in de loop van het onderzoek zichtbaar in bezielde mensen. Het mensbeeld van het katholiek sociaal denken, vind ik boeiend. Het gaat niet alleen over de mens die iets wil doen voor de ander. Ik leerde dat de groep die niet iets kan betekenen voor een ander in de traditionele zin, óók gezien wordt als 'actief'. Zij doen ertoe omdat ze ánderen de gelegenheid geven om voor hun te zorgen. Het maakt de verhouding tussen de ene en de andere mens gelijkwaardig.
- Dat Sant Egidio werkt vanuit vriendschap is ook zo'n inspirerend startpunt. Zoek ik / zoeken de kerken waar ik actief ben vanuit vriendschap contact met mensen?

Literatuur

- Actioma. (z.d.). *Welkom in de website*. Geraadpleegd op 6 maart 2022, van <http://www.actioma.nl>
- Boesten, T. , Van Eijk, R. (Reds.). (2006). *Almachtig kwetsbaar. Reflecties op missionaire presentie*. Apeldoorn: Garant.
- Bisdom Breda. (2015). *Bisdom Magazine. Barmhartig zoals de Vader*. Geraadpleegd op 13 augustus 2022, van <https://bisdomvanbreda.nl/overview/upload/files/bsidommagazines/Magazine%202015-3%20Barmhartig%20zoals%20de%20Vader.pdf>
- Bisdom van 's-Hertogenbosch. (2005). *Christus zichtbaar maken. Suggesties en aanbevelingen voor parochiële diaconie in het bisdom van 's-Hertogenbosch*. Den Bosch: auteur.
- Borgman, E. (2013). De opbouw van de samenleving en het katholiek sociaal denken. In *Dienst Kerk en Samenleving, Samen leven: de gewoonste zaak van de wereld. Twintig diaconale en sociale projecten uit de Limburgse samenleving die voorgedragen zijn voor de Doctor Poelsprijs 2013* (pp. 8-13). <https://www.socialealliantie.nl/images/pdf/samen-leven.pdf>
- Borgman, E. (2017). *Leven van wat komt – een katholiek uitzicht op de samenleving*. Utrecht: Meinema.
- Bosman, J., (2022). *Caritas Vandaag*. Geraadpleegd op 24 februari 2022, van <http://www.rkdiaconie.nl/uploadeddocs/definitiecaritassen%20diaconie.pdf>
- Brouwers, J., Crijns, H., Wissink, J. (2011). *Barmhartigheid en Gerechtigheid: Handboek Diaconiewetenschap*. Kampen: Kok.
- Caspers, T. (2009). Boekenessay - Katholiek sociaal denken. *Tijdschrift voor theologie*, 49 (4), 391-402.
- Caspers, T. (2012). *Proeven van goed samenleven. Inleiding in het katholiek sociaal denken*. Baarn: Adveniat.
- Crijns, H. (2004). *Barmhartigheid en Gerechtigheid: Handboek Diaconiewetenschap*. Kampen: Kok.
- Crijns, H. (2006). *Definities van diaconie vanuit katholieke bronnen*. Geraadpleegd op 24 februari 2022 van <http://www.rkdiaconie.nl/uploadedDocs/DefinitiesDiaconieKatholiekebronnen.pdf>
- Diaconie Aartsbisdom Utrecht. (z.d.). *Diaconie*. Geraadpleegd op 24 februari 2022 van <https://www.aartsbisdom.nl/home/diaconie/>
- KCWO, (2020). *Jaarverslag: Naar goed samenleven, Onze inzet in 2020*. Hengelo: KCWO.
- Morgan, D.L., (2017). *Research Design and Research Methods*. Londen: Publishing Company SAGE Publications, Inc.
- Nederlands-Vlaams Bijbelgenootschap. (2021). *Bijbel*. Haarlem/Antwerpen: auteur.
- Tilburg School of Catholic Theology. (z.d.). *Lucepedia*. Opgehaald op 24 februari 2022 van <https://www.lucepedia.nl/dossieritem/katholieke-sociale-leer/proeven-van-goed-samenleven-inleiding-in-het-katholiek-sociaal-denken>.
- Van der Donk, C., & Van Lanen, B. (2019). *Praktijkonderzoek in Zorg en Welzijn*. Bussum: Coutinho.

Bijlagen

I. Enquête

Enquête voor afstudeeronderzoek van HBO-Theologie

Geachte Heer / Mevrouw,

Deze enquête van een aantal korte vragen (5 minuten) maakt deel uit van het onderzoek 'Inspelen op noden binnen het Aartsbisdom Utrecht door middel van maatschappelijk activeringswerk' door Hogeschool Windesheim (maart - juli 2022). Het onderzoek wordt uitgevoerd in opdracht van Actioma, zelfstandige organisatie voor katholiek maatschappelijk activeringswerk. Wij stellen het zeer op prijs als u deze enquête wilt invullen.

Met een vriendelijke groet,

Guyana Zijl en Minette Kits Nieuwenkamp,

4e jaars studenten HBO-Theologie aan Hogeschool Windesheim.

1 Bent u betrokken bij een parochie of een maatschappelijke organisatie / project?

Vraag instructies: *Selecteer één of meer antwoorden*

☐ Parochie ☐ Maatschappelijke organisatie / project

2 Is uw organisatie katholiek of heeft het affiniteit met het katholicisme?

Vraag instructies: *Selecteer één antwoord*

☐ Ja ☐ Nee

3 Zet de parochie / organisatie waarbij u betrokken bent zich momenteel in voor medemensen in kwetsbare situaties?

Vraag instructies: *Selecteer één antwoord*

☐ Ja ☐ Nee

4 Zo niet, zou uw parochie / organisatie dat wel (weer) willen?

Vraag instructies: *Selecteer één antwoord*

☐ Ja ☐ Nee ☐ N.v.t.

5 Ziet u momenteel mensen in kwetsbare situaties in uw omgeving?

Vraag instructies: *Selecteer één antwoord*

☐ Ja ☐ Nee

6 Zo ja, aan welke werken van barmhartigheid zou u daarbij kunnen denken?

Vraag instructies: *Toelichting: in dit onderzoek gebruiken we de uit de Bijbel bekende 'Werken van Barmhartigheid'. In het evangelie van Mattheüs gaat het om honger of dorst hebben, vreemdeling, naakt, ziek of gevangen zijn. In de loop van de tijd zijn daar in de praktijk twee kwetsbare situaties bij gekomen: de mens die overleden is en de mens die in oorlogsgebied leeft. Wie zich inzet voor deze mensen, werkt aan een barmhartige wereld.*

☐ (Het te eten geven van) hongerigen	☐ (Het te drinken geven van) dorstigen	☐ (Het opnemen van) vreemdelingen	☐ (Het kleden van) naakten
☐ (Het verzorgen van) zieken	☐ (Het bezoeken van) gevangenen	☐ (Het begraven van) doden	☐ Het stichten van vrede (het 8e werk, bron: Sint-Egidiusbeweging)
☐ N.v.t.			

7 Ervaart u persoonlijk een appèl om te zorgen voor uw medemens in kwetsbare situaties?

Vraag instructies: *Selecteer één antwoord*

☐ Ja ☐ Nee

8 Zo ja, komt dat voort uit uw geloof?

Vraag instructies: *Selecteer één antwoord*

☐ Ja ☐ Nee

9 Zo ja, is dat het katholieke geloof?

Vraag instructies: *Selecteer één antwoord*

☐ Ja ☐ Nee ☐ N.v.t.

10 Kent u de term '(katholiek) maatschappelijk activeringswerk'?

Vraag instructies: *Toelichting: Maatschappelijk activeringswerk (m.a.-werk) is het activeren en ondersteunen van vrijwilligers om zich te kunnen inzetten voor onze medemens.*

☐ Ja ☐ Nee

Enquête voor afstudeeronderzoek van HBO-Theologie

11 Kent u of kennen uw collega's projecten / initiatieven die voortkomen uit katholiek maatschappelijk activeringswerk?

Vraag instructies: *Selecteer één antwoord*

☐ Ja ☐ Nee

12 Heeft uw parochie / organisatie eerder samengewerkt met katholiek maatschappelijk activeringswerk?

Vraag instructies: *Selecteer één antwoord*

☐ Ja ☐ Nee

13 Kan het katholiek maatschappelijk activeringswerk uw parochie / organisatie ergens bij helpen?

Vraag instructies: *Selecteer één antwoord*

☐ Ja ☐ Nee

14 Zo ja, wat zou u helpen bij uw inzet voor uw medemens in kwetsbare situaties?

Vraag instructies: *Selecteer één of meer antwoorden*

☐ Hulp bij inhoudelijke verdieping van uw inzet	☐ Hulp bij visievorming	☐ Verbreding van uw netwerk	☐ In contact komen met (andere) levensbeschouwelijke netwerken
☐ Training van vrijwilligers (bijv. in de omgang met de doelgroep)	☐ Hulp bij het leggen van contact met mensen in kwetsbare situaties	☐ Hulp bij het bouwen van interreligieuze bruggen tussen mensen	☐ Hulp bij de organisatie van uw inzet
☐ Het vinden van een samenwerkingspartner die de leiding/coördinatie van uw inzet op zich kan nemen	☐ In contact gebracht worden met fondsen	☐ Hulp bij het verbeteren van de bekendheid van uw inzet	☐ Erkenning van derden
☐ Andere... ____			

Enquête voor afstudeeronderzoek van HBO-Theologie

11 Kent u of kennen uw collega's projecten / initiatieven die voortkomen uit katholiek maatschappelijk activeringswerk?

Vraag instructies: *Selecteer één antwoord*

☐ Ja ☐ Nee

12 Heeft uw parochie / organisatie eerder samengewerkt met katholiek maatschappelijk activeringswerk?

Vraag instructies: *Selecteer één antwoord*

☐ Ja ☐ Nee

13 Kan het katholiek maatschappelijk activeringswerk uw parochie / organisatie ergens bij helpen?

Vraag instructies: *Selecteer één antwoord*

☐ Ja ☐ Nee

14 Zo ja, wat zou u helpen bij uw inzet voor uw medemens in kwetsbare situaties?

Vraag instructies: *Selecteer één of meer antwoorden*

☐ Hulp bij inhoudelijke verdieping van uw inzet	☐ Hulp bij visievorming	☐ Verbreding van uw netwerk	☐ In contact komen met (andere) levensbeschouwelijke netwerken
☐ Training van vrijwilligers (bijv. in de omgang met de doelgroep)	☐ Hulp bij het leggen van contact met mensen in kwetsbare situaties	☐ Hulp bij het bouwen van interreligieuze bruggen tussen mensen	☐ Hulp bij de organisatie van uw inzet
☐ Het vinden van een samenwerkingspartner die de leiding/coördinatie van uw inzet op zich kan nemen	☐ In contact gebracht worden met fondsen	☐ Hulp bij het verbeteren van de bekendheid van uw inzet	☐ Erkenning van derden
☐ Andere... ____			

Enquête voor afstudeeronderzoek van HBO-Theologie

15 Wilt u benaderd worden voor een verdiepend interview om eventuele vragen/antwoorden toe te lichten?

Vraag instructies: *Wij zijn ook te bereiken via guyana.zijl@windesheim.nl of minette.kits.nieuwenkamp@windesheim.nl*

☐ Ja, graag. ☐ Nee, bedankt.

16 Zo ja, wat is uw naam, rol/functie en e-mailadres waar wij u op kunnen bereiken?

Vraag instructies: *(Deze vraag beantwoorden is niet verplicht)*

17 Hartelijk bedankt voor het invullen van deze enquête. Wilt u het onderzoeksverslag t.z.t. toegestuurd krijgen?

Vraag instructies: *Kies één antwoord*

☐ Ja, graag. ☐ Nee, bedankt.

18 Zo ja, wat is uw naam, rol/functie en e-mailadres waar wij u op kunnen bereiken?

Vraag instructies: *(Deze vraag beantwoorden is niet verplicht)*

19 Deze enquête kon compleet anoniem ingevuld worden. Mocht u wel willen dat wij (en Actioma) op de hoogte zijn van uw antwoorden en eventuele wensen, kunt u er voor kiezen uw gegevens hier te delen:

Vraag instructies: *(Deze vraag beantwoorden is niet verplicht)*

II. Interviewschema Professionals

voorbereiding: lezen antwoorden op enquête

Inleiding

- kennismaking namen, functies en werkplekken
- doel van het interview: Interview voor afstudeeronderzoek van HBO-Theologie, onderdeel van het onderzoek 'Inspelen op noden binnen het aartsbisdom Utrecht door middel van maatschappelijk activeringswerk' door Hogeschool Windesheim (maart – augustus 2022). Het onderzoek wordt uitgevoerd in opdracht van Actioma, zelfstandige organisatie voor katholiek maatschappelijk activeringswerk.
- hoe het interview verloopt (drie blokjes I, II en III en daarna sluiten we af met nog praktische zaken)
- duur maximaal een uur
- toestemming vragen voor opname en verwerken data
- heeft u op dit moment vragen?

Interview vragen

- I. **We hebben begrepen aan de hand van de enquête dat u zich geroepen voelt zich in te zetten voor mensen in kwetsbare situaties. U heeft daarbij een aantal werken van barmhartigheid aangevinkt (vraag 6; het antwoord oplezen/in herinnering roepen).**
 1. Hoe zet u zich voor deze werken in?
 2. Welke knel- of verbeterpunten ervaart u daarbij?
 3. Welke werken van barmhartigheid zou u zich voor willen inzetten in de toekomst?
 4. Wat zou u daarvoor nodig hebben?
- II. **(overslaan als *niet* bekend met M.a.-werk) In de enquête gaf u aan bekend te zijn met de term '(katholiek) maatschappelijk activeringswerk'.**
 5. Wilt u vertellen hoe u bekend bent geraakt met de term '(katholiek) maatschappelijk activeringswerk'?
 6. Wat is in uw ogen kenmerkend voor (katholiek) maatschappelijk activeringswerk?
 7. Indien u heeft samengewerkt met M.a.-werk, wat was daarin van waarde voor uw inzet voor mensen?
 8. Wat voegde de samenwerking minder toe?

III. In de enquête heeft u diverse opties aangevinkt over wat u zou helpen bij uw inzet voor uw medemens in kwetsbare situaties (vraag 14, het antwoord oplezen/in herinnering roepen).

9. Aan welke van deze mogelijkheden van ondersteuning zou u in de komende periode behoefte hebben? (betrek ook het antwoord bij vraag 2 en vraag 4)
10. Is er nog iets anders wat u zou helpen bij uw inzet, dat niet in het lijstje in de enquête stond, zo ja, wat?
11. Zou u van een M.A.-organisatie ondersteuning wensen? Zo ja/nee, wilt u ons iets vertellen over uw overwegingen daarbij?
12. Met welke organisaties zou u samenwerking willen verkennen of voortzetten?
13. Kent u nog andere organisaties van vrijwilligers die zich in het aartsbisdom Utrecht vanuit het katholieke geloof inzetten voor mensen in kwetsbare situaties, die mogelijk door M.a.-werk versterkt zouden kunnen worden?

A. Slot

wilt u nog iets kwijt / ons nog iets meegeven (kort)

heeft u nog vragen?

bedankt

planning, o.a. versturen verslag (augustus/september)

III. Interviewschema Vrijwilligers

Inleiding

- kennismaking namen, functies en werkplekken
- doel van het interview: Interview voor afstudeeronderzoek van HBO-Theologie, onderdeel van het onderzoek 'Inspelen op noden binnen het aartsbisdom Utrecht door middel van maatschappelijk activeringswerk' door Hogeschool Windesheim (maart – augustus 2022). Het onderzoek wordt uitgevoerd in opdracht van Actioma, zelfstandige organisatie voor katholiek maatschappelijk activeringswerk.
- hoe het interview verloopt (drie blokjes I, II en III en daarna sluiten we af met nog praktische zaken)
- duur maximaal een uur
- toestemming vragen voor opname en verwerken data
- heeft u op dit moment vragen?

Interview vragen

In dit onderzoek gebruiken we de uit de Bijbel bekende 'Werken van barmhartigheid'. In het evangelie van Mattheüs gaat het om honger of dorst hebben, vreemdeling, naakt, ziek of gevangen zijn. In de loop van de tijd zijn daar in de praktijk twee kwetsbare situaties bij gekomen: de mens die overleden is en de mens die in oorlogsgebied leeft. Wie zich inzet voor deze mensen, werkt aan een barmhartige wereld.

- (Het te eten geven van) hongerigen
- (Het te drinken geven van) dorstigen
- (Het opnemen van) vreemdelingen
- (Het kleden van) naakten
- (Het verzorgen van) zieken
- (Het bezoeken van) gevangenen
- (Het begraven van) doden
- Het stichten van vrede

I. De werken van Barmhartigheid

1. Hoe zet u zich voor deze werken in?
2. Welke knel- of verbeterpunten ervaart u daarbij?
3. Welke werken van barmhartigheid zou u zich voor willen inzetten in de toekomst?

4. Wat zou u daarvoor nodig hebben?

II. Het katholiek maatschappelijk activeringswerk (m.a.-werk)

5. Wilt u vertellen of en zo ja, hoe u bekend bent geraakt met de term '(katholiek) maatschappelijk activeringswerk'?
6. Wat is in uw ogen kenmerkend voor (katholiek) maatschappelijk activeringswerk?
7. Indien u heeft samengewerkt met M.a.-werk, wat was daarin van waarde voor uw inzet voor mensen?
8. Wat voegde de samenwerking minder toe?

III. We hebben diverse mogelijkheden geformuleerd van wat u misschien zou kunnen helpen bij uw inzet voor uw medemens in kwetsbare situaties.

9. Aan welke van deze mogelijkheden van ondersteuning zou u in de komende periode behoefte hebben?
 - hulp bij inhoudelijke verdieping van uw inzet
 - hulp bij visievorming
 - verbreding van uw netwerk
 - in contact komen met (andere) levensbeschouwelijke netwerken
 - training van vrijwilligers (bij. in de omgang met de doelgroep, als gespreksleider, ..)
 - hulp bij het leggen van contact met mensen in kwetsbare situaties
 - hulp bij het bouwen van interreligieuze bruggen tussen mensen
 - hulp bij de organisatie van uw inzet
 - het vinden van een samenwerkingspartner die de leiding/coördinatie van uw inzet op zich kan nemen
 - hulp bij het verbeteren van de bekendheid van uw inzet
 - in contact gebracht worden met fondsen
 - erkenning van derden
 - anders
10. Is er nog iets anders wat u zou helpen bij uw inzet, dat niet in dit lijstje stond, zo ja, wat?
11. Zou u van een M.A.-organisatie ondersteuning wensen? Zo ja/nee, wilt u ons iets vertellen over uw overwegingen daarbij?
12. Met welke organisaties zou u samenwerking willen verkennen of voortzetten?

13. Kent u nog andere organisaties van vrijwilligers die zich in het aartsbisdom Utrecht vanuit het katholieke geloof inzetten voor mensen in kwetsbare situaties, die mogelijk door M.a.-werk versterkt zouden kunnen worden?

A. Slot

wilt u nog iets kwijt / ons nog iets meegeven (kort)

heeft u nog vragen?

bedankt

planning, o.a. versturen verslag (augustus/september)